

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

KEFEK ALT KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

15 Mart 2012 Perşembe

KEFEK ALT KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI

15 Mart 2012 Perşembe

----0----

K O N U

Sayfa

TRT Genel Müdürü İbrahim ŞAHİN'in, yeni Anayasa sürecinde kadın-erkek eşitliğine dair sunumu

1:20

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:20

İbrahim ŞAHİN (TRT Genel Müdürü)	2:5, 6, 8:12, 18, 19
Gökçen ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya)	5
Kemalettin AYDIN (Gümüşhane)	5:6, 8
Tülay KAYNARCA (İstanbul)	6:8
Mesut DEDEOĞLU (Kahramanmaraş)	8
Çiçek TAHAOĞLU (Bianet Temsilcisi)	12:14
Selen DOĞAN (Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araş. Der. Editörü)	14:18, 19
Ahmet KAYNAK (TBMM Uzm. Yrd.)	18:19
Meral YILMAZ (Medya Sofa Grubu Adına)	19:20

Açılma Saati: 10.13

Kapanma Saati: 12.10

15 Mart 2012 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.13

BAŞKAN – Zeynep ARMAĞAN USLU (Şanlıurfa)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, öncelikle hoş geldiniz.

Bildiğiniz gibi, Komisyonumuz aralık ayından bu yana çalışmalarına devam ediyor ve bu çerçevede bizim hedefimiz, Komisyonumuzun görev ve yetkisini de dikkate almak suretiyle bir yol haritası çıkarmak ve daha sonra da bu yol haritasını, toplumsal cinsiyet eşitliğinin medyada da her boyutuyla sağlanmasına katkı vermek üzere bu yol haritasını ortaya koymak ve kamu kurumları üzerinde özellikle, denetim yetkisini kullanmak suretiyle bu yol haritasının eyleme geçmesinin takipçisi olmakla çerçevelenmiştir. Bu çerçevede şu ana kadar konunun çeşitli paydaşlarıyla görüştük. Bugün itibarıyla da hem bu konuda çalışma üreten bağımsız sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya geliyoruz, aynı zamanda da daha önce İstanbul’da düzenlediğimiz toplantılarla özel sektöre ait televizyon kuruluşlarının genel yayın yönetmenleriyle yapmış olduğumuz görüşmelere bir de kamu penceresini açmak... Ve elbette, tabii, sorumluluğu itibarıyla da kamu kurum ve kuruluşlarının Anayasa’da özellikle güvence altına alınmış olan cinsiyet eşitliğini aktive etmek anlamında çok daha üst düzey bir yükümlülüğü de söz konusudur. Bu çerçevede, ilgili -gerçi Türkiye’de malum, bir tek kuruluş türü, televizyon kanallarıyla birlikte mevcut- TRT’yi, onun da Genel Müdürünü burada dinleme imkânı bulacağız ve farklı perspektiflerden gelecek öneri ve tespitlerle, keza, Komisyon üyelerimizin konuya yönelik çeşitli soruları ve tespitleri olabilir, bir farklı ufuk kazandırmak üzere. Bu konuda da kendilerinin katkılarını almak üzere toplanmış bulunuyoruz.

Bir girizgâh olmak üzere, sırayla gidecek olursak belki TRT’den başlayabiliriz. Müteakiben de bağımsız iletişim kuruluşlarının konuya dair görüş ve tespitlerini alabiliriz.

Tabii, bizler de Komisyon olarak buraya gelmeden kuruluşlarla ilgili, uzmanlarımız aracılığıyla çeşitli çalışmalar yapmak üzere, dersimize çalışma yükümlülüğüne de sahibiz ve böyle baktığımızda, TRT’ye yönelik beklentilerimizi de ortaya koymak gerekir kanaatindeyim.

“Toplumsal cinsiyet eşitliğinde medya” dediğimiz zaman bunun iki boyutu var. Birinci boyut, malum, içerik boyutu, diğeri de içeriği oluşturanlar boyutu. Zaten her ikisini birbirinden ayırma imkânı yok ve böyle baktığımızda, TRT’de de, diğer televizyon kuruluşlarında da çok parlak portreden bahsedemeyiz ama birçok televizyon kuruluşunun, işte, Ankara temsilciliklerine baktığımızda, yönetim kadrolarına baktığımızda, üst yönetim kadrosunda kadınların kısıtlı oranda da olsa yer aldığını görebiliyoruz. İşte, Ankara’da NTV’nin temsilcisi gibi, CNN Türk’ün veya işte Kanal D’nin genel yayın yönetmeni gibi, örnekleri artırmak mümkün ama hâlâ Komisyon üyelerimizin de önceki toplantılarımızda hemfikir olduğu üzere, yine de cinsiyet eşitlikçi bir bakış açısını medya kuruluşlarında, yönetim kadroları itibarıyla var olduğunu söylemek de zor. TRT’ye baktığınızda, 7 tane yönetim kurulu üyesinin olduğunu, 4 genel müdür yardımcısının, 7 bölge temsilcisinin, 8 yurt dışı temsilcisinin olduğunu görüyoruz ve bunların tamamının erkek olduğunu görüyoruz. 16 tane daire başkanlığı var, sadece 2 tanesi kadın. Yani, böyle baktığımızda en maskülen kanal olarak bir kamu kanalını karşımızda yönetim kadrosuyla görüyoruz.

Diğer taraftan, yine, bir başka araştırmaya baktığınızda -yakın zamanda yapılmış, Marka Cinsiyeti Raporu- MediaCat Dora Research tarafından yapılmış olan bir çalışma, Marka Cinsiyeti Raporu ve burada, on iki ilde çok geniş bir denek profiliyle yapılmış olan bir çalışma ve yani “Toplum, kurumları, kuruluşları, markaları nasıl değerlendiriyor?” araştırmasında da en maskülen kanal TRT çıkmış. Yani, toplumun bakışı da TRT’ye bu şekilde ve toplum tabii ki yönetim kadrosuna bakmıyor, içerikleri bir şekilde algılayarak geliştirdiği bir tespit. Bu da bir bağımsız araştırma. İşte, en feminen medya kanalı Kanal D ve Fox olarak algılanıyor kamuoyu tarafından ve bizim uzmanlarımızın yaptığı bir çalışmayla da biz bunu kendi perspektifimizden teyit etmek adına şöyle bir baktık ve burada da TRT’nin şu anda sanıyorum... Burada da TRT’nin dizilerini bir analiz ettiler yani “Bu algı neden böyledir?” diye açıkçası ben de bu araştırma sonuçlarını merak ettim. Niye toplum, üstelik de kamusal yayıncılık yapması hasebiyle bir toplumsal sorumluluk perspektifine de sahip olan bir kanalı... Böyle baktığınızda, TRT dizilerinin aslında ilk 50 içerisinde yer alan, şu anda, bu haftaki reytinglere göre, beş tane dizisi var. Bu dizilerdeki erkek ve kadın karakter dengesine baktı uzmanlarımız. 39 erkek karakter var -yani

dizilerin tanıtım fotoğrafları üzerine yapılmış bir içerik analizidir bu- bu 39 erkek karaktere karşı sadece 24 tane kadın -neredeyse 2'ye katlıyor- ve fotoğrafın merkezinde yani görsel algı üzerinden yapılmış bir çalışmaya baktığımızda, bütün bu fotoğrafların merkezinde de erkekler yer alıyor yani merkez karakter, gözün ilk algıladığı, dizinin kimliğine dair de bir resimdir aslında, toplumun kolektif bilinçaltına gönderilen, bir erkek figürü ve yanında, yan karakterler olarak kadınların sıralandığı fotoğraflarla diziler topluma tanıtılıyor. İçerik analizi de paralel bir biçimde gerçekleşmiş.

Diğer taraftan da, kuruluş mantığıyla TRT'yi değerlendirecek olursak işte, BBC modelinden hareketle ve bir nevi Türkiye'nin de BBC benzeri, topluma doğru, her konuda doğru rol modellerini ve objektif mesajları ilettiği bir yapı kurmak amacıyla desteklenen ve reklam gelirleri de toplam gelirlerinin hâlihazırda sadece yüzde 3'ünü oluşturduğu bir kanal yapısından bahsedebiliriz. Şu an için, bizdeki verilere göre, 2010 verilerine göre, reklam gelirleri toplam gelirin yüzde 3'ü. Eğer eksikse çünkü bu araştırmayı Komisyon uzmanlarımız gerçekleştirdi ama bizdeki veri bu. Zaten, reklam geliri orada bağlayıcı bir parametre değil, başka yayıncılık dinamikleriyle hareket etmesi beklenen bir kamu kurumudur TRT ve bizim görüşmelerimiz esnasında Komisyona iletilen bir şey vardı - belki Komisyon üyelerimiz de bunu açarlar- "Şu ana kadar kamu yayıncılığı bir dönüşüm geçirdi Türkiye'de. Türev anlamında çeşitlenmesi çok anlamlı yani farklı dillerde yayın, farklı bakış açılarını temsil eden kanal çeşitlenmesi ama diğer taraftan, en çok izlenen kanal hâlâ TRT 1 ve TRT 1'deki dönüşüm, bir ticari kanal mantığına TRT'yi dönüştürmek yönünde olmuştur." diye, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının, akademisyenlerin, hatta sektördeki kişilerin görüşü bu doğrultuda. Ancak, bir özel sektör kurumu olarak da aslında rekabette çok önde değil. Bu da beklenmiyor ama bu arada, Türkiye, kamu yayıncılığı ana motifiyle hareket eden yayıncılık anlayışından, bu dönüşüm çerçevesinde, yani özel kanallar gibi "Reklam gelirlerimi artırayım, reytingimi artırayım." bakış açısını, daha fazla, bir kamu kanalının giderek sahiplenmeye başlamasıyla birlikte kamu yayıncılığı anlayışından hızla uzaklaşan ve bu anlamda da alanda bir tür eksikliğin söz konusu olduğuna dair tespitler tarafımıza iletili.

Hem bu konudaki görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz hem de biraz önce, işte, çeşitli araştırmalardan, gerek toplum algısı gerek içerik analizleri üzerinden konumlanışınız ve aynı zamanda da yönetim kadrolarında... Üstelik de alt seviyeye indiğimiz zaman yüzde 20 küsurlara çıkıyor kadın oranları yani yönetmenleri ve sair TRT'de, baktığımızda, işte kadın personele baktığımızda üçte 1 gibi bir kadın personel var Kurumda ve bu kadar büyük bir kurumda neden hiç kadın yönetici yok? Çünkü içerikler üzerinde de şüphesiz ki yönetici kadroların etkisi olmaktadır. Bütün bunlara dair görüşlerinizi, aynı zamanda da Kuruma yönelik nasıl bir cinsiyet eşitlikçi vizyona sahip olduğunuzu, bu durumu dönüştürmek adına ne tür, TRT'nin planları olduğunu ve mevcut durumun da neden kaynaklandığını bizimle paylaşırsanız memnun oluruz.

Komisyon üyelerimizin de belki sizin konuşmanızı müteakip katkıları olacaktır.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Bana gönderilen yazıda, toplumsal cinsiyet eşitliğinde medyanın rolü tartışılacaktı. Burada biraz TRT'yi sanki masaya yatırdınız veya yatırılması gerektiğini düşündüm. Aslında bir hazırlığım var. Onu okumadan önce, isterseniz biraz da sizin söylediklerinize cevap olsun diye bazı konuları söylemek istiyorum.

Mesela, reklam konusunu söylediniz. 2007 sonu itibarıyla TRT'nin ortalama dört beş yıllık reklam geliri 30 milyon lira, bugünkü parayla 30 trilyonu. 2011 sonu itibarıyla bizim bir yıllık reklam gelirimiz 126 trilyon lira oldu. Bu da aşağı yukarı bizim bütçemizin yüzde 10'una tekabül ediyor. O yüzden, yüzde 3 gibi bir rakam belki bizim göreve gelmemizden önceki dönem için söylenebilir. Ama, bu reklam gelirimizin artmasının nedeni, belki kanal sayımızın artırılması ama en önemlisi, tabii ki kamu yayıncılığı mantığından uzaklaşmadan, özellikle diğer kanallarla da rekabet etmeyi dikkate almamız esas neden. Ama, gelirimizi artırmaktaki belki en önemli sebep, reklam sürelerimizi biz outsource ettik, dışarıya verdik çünkü TRT'nin kamu mantığıyla reklam satması çok kolay değildi çünkü reklam pazarlamaları, gece, lokantalarda, belki birtakım mekânlarda pazarlanıyor ve reklamcılar sabahdan akşama kadar da çok, mekânlarına, yerlerine uğramıyorlardı. Onun için, bu şekliyle çalışan bir kamu görevlisinin ertesi gün cezalandırılacağını her birimizin de bilmesi gerekiyor. Onun için biz, reklam sürelerimizi sattık, pazarladık. Bu yöntem şu şekilde yürüdü: TRT'nin ortalama reklam gelirleri 30 milyonu, biz 60 milyon muhammen bedel biçtik ve 60 milyon üzerinden kim en fazla para verdiyse ona sattık. Tabii bu reklam süremizin de tamamı değildi. Reklam süresinden bahsediyorum çünkü her kanalın ne kadar reklam yayınlayabileceği, bir saat içerisinde, RTÜK tarafından belli. Bu, gerek kamu televizyonu gerek özel televizyonlar açısından da değişmiyor. Biz beşte 3'lük reklam süremizi 60 milyon lirayla sattık ama reklam gelirleri arttıkça da gene, yüzde 3, 5, 10, 15 gibi artan oranlarda TRT'ye pay verilmesi gerekiyordu. Bunun dışında, özel maçlarda, özel günlerde, reytingin çok yüksek olacağı günleri, gene, TRT kendi bünyesine alarak daha

fazla reklam geliri elde etme yöntemini benimsedi. Bu da bizim, ortalama -işte, söyledim- 2011 sonu itibarıyla reklam gelirimiz 126 trilyon lira oldu.

Burada bir tercihte bulunmak lazım. Kamu yayıncıları reklam alacaklar mı almayacaklar mı? Reklam almazlarsa bu bizim işimizi kolaylaştırır. Ayrıca, rakip kanallarımızın veya kanalların bizimle kavgası ortadan kalkar, işimiz çok rahat olur. Fransa bunu deniyor. Fransız kamu yayıncıları, mesela “prime time”larda reklam almamaya başladılar. Bunu, zamanla, gün içerisinde de “off prime time”da da reklam almama gibi bir yöntemi benimseyecekler ama şu an itibarıyla bu yarım bir tarzda devam ediyor. Reklam gelirinin artması, burada, belki bir KİT statüsünde de olan TRT’de Genel Müdür olarak övüneceğim şeyler ama reklamı eğer almayacaksak, o zaman biraz daha belki farklı bir yayın politikası izlememiz gerekiyor. Ancak, eğer siz burada kadın erkek eşitliği veya medyada cinsiyet eşitliğini tartışır, özellikle kadın aleyhine gelişen yapıyı ortadan kaldırmak için bir mücadele yapacaksanız, burada, belki en fazla yararlanacağımız organ kamu yayıncısı olacak. Kamu yayıncısı da rekabet içerisinde eğer kendisini bulmazsa veya diğer kanallarla en azından bir yarışır hâlde olmazsa, sizin mesajlarınızı ileteceğiniz alan kalmayacak. Biraz önce bahsini ettiğiniz kanallarda kadınların sayısının çok olması... Aslında, en fazla kadınlara zarar veren kanalların o olduğunu söylersem herhâlde yanlışlamış olurum. Çünkü, bugün, en çok rahatsızlık duyduğunuz, özellikle kadınlarla ilgili, işte üçüncü sayfaları falan hep, gazetelerde tartışırız, sabah gelirken şöyle hızlıca gazetelere, -üçüncü sayfalara bile gerek duymadım- bazı gazetelerin sürmanşetinde kadınların vücutlarının penseyle sıkıldığıyla ilgili suç tipleri anlatılıyordu. Onun için biz TRT olarak temel hedefi şu olarak koyduk: Tabii ki kanunumuz belli, Anayasa’da bize verilen bir rol var, kendi kanunumuzda da gerek kapsamda gerek amaçta gerek ilkelerde bize verilen bir rol var, onun içerisinde kalmak zaten bir yasal görev, mecburiyet. Ama bunun dışında, eğer TRT silik, izlenmeyen, takip edilmeyen bir kanal hâlini alsın isteniyorsa o zaman mesajları iletebileceğiniz mecra özel televizyonlar olur, onlara da ne kadar söz geçirebilirseniz o kadar mesajlarınızı iletebilirsiniz. Onun için biz burada olabildiğince TRT’nin, TRT 1 belki başta olmak üzere, tüm kanalların daha iyi mecralarında yayın yapsın istedik ve bu mücadele içerisinde koyulduk.

Çok acımasız bir rating hesaplaması vardı. Göreve geldiğimiz 2007’nin sonlarından itibaren rating’le mücadele ettiğimizde bize yapılan saldırıların tamamı “Zaten TRT izlenmiyor, bahane edip rating’ten çıktı.” saldırılarıydı. Günün sonunda gördük ki, biliyorsunuz başta 805 denek, daha sonra 1.607 denek birilerinin elinde ve kim, hangi dizilerin daha çok izlenmesini istiyorsa bu denekler üzerinde birtakım oyunlar sergileyerek kendi dizilerinin daha çok izlendiği havasını verdi. Onun için bizim burada olabildiğince objektif ama kamu yayıncısı sorumluluğundan hareketle zaten bazı şeyleri çok daha dikkatli götürmek mecburiyetimiz var. Şimdi, “kamu yayıncılığı amacından uzaklaşmış” gibi bir kavramı açıkçası çok ağır bir eleştiri diye düşünüyorum. TRT 1 için belki diğer kanallarla, yani rakip diyebileceğimiz veya aynı alanda yayın yapan kanallarla bir rekabet içerisinde elbette olacağız. Bunlar kim? TRT bir entertainment kanalsa, Kanal D, ATV, Show, Fox, Star gibi kanallar belki bu alanda yayın yapıyor ve biz olabildiğince onların yaptığı hedef kitleye de ulaşabilecek yayın politikası izledik. Ama bir TRT Çocuk kanalının kamu yayıncılığından sapabileceğini kim söyleyebilir? TRT Şeş gibi bir yayını kamu yayıncılığı dışında hangi esriyle yapabilirsiniz? TRT’nin Arapça yayını kamu yayıncılığı dışında nasıl izah edilebilir? Bir belgesel kanalını başka şekilde nasıl yorumlayabiliriz? TRT Okul kanalı gibi bir kanal kurduk. Bunun tek amacı, toplumun daha iyi eğitim alabilmesi için eğitim fırsatı da elde edemeyen insanlara kamu yayıncılığı sorumluluğu altında bir yayın götürmektir.

BAŞKAN – Şurada bir sizin de hem bilginize hem de görüşünüze başvurmak istiyorum.

Mesela en önde gelen... Kamu yayıncılığından uzaklaşmadığını ve cinsiyet eşitlikçi kalıplara olabildiğince uyulmaya çalışıldığını ifade ettiniz, öyle olmasını da biz arzu ederiz ama biraz önce yaptığımız çalışmayı sizinle paylaştım. Ama TRT Çocuk üzerinden yani en masum, en burada iyi performans beklenen kanalınıza yönelik -RTÜK’ün üstelik uzmanlık tezinde- TRT Çocuk’a yönelik incelemenin bir sonucu -bu akademik bir çalışma ve RTÜK’ün yaptırdığı bir çalışma- toplumda yerleşik, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına TRT Çocuk’un, yani bırakın diğer kanallarınızı, vurgu yaptığını, bilimsel bir çalışma olarak ortaya koymuş. Dolayısıyla belki siz de bu çalışmaya bir göz atarsanız ve Genel Müdür olarak bir değerlendirme yaptırırsanız yerinde olabilir diye düşünüyorum. Sadece TRT Çocuk’ta erkek temsiline -çocuklara yönelik programlarda bile, kız çocuklara göre 2 katı olduğuna dair tespitlerle dolu bir bilimsel çalışma da RTÜK tarafından yaptırılmış durumda yani bunu da bilmenizi isterim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Şimdi, ben bunu şiddetle reddediyorum. Eğer RTÜK’ten bir arkadaş veya arkadaşlar, yahut bu çalışmayı yapanlar olsaydı bunu keşke onlarla savunsaydık, zaten önerilerimin içerisinde olacak.

Şimdi, burada, TRT’de, TRT Çocuk’ta veya dizilerdeki kadın rollerinden hareketle veya yöneticilerin kadın olup olmamasında hareketle bir şeyse bunu tartışalım, evet ama bizim hedef kitleye ne taşıdığımızı eğer tartışacaksak...

BAŞKAN – İşte, bu mesajlarla ilgili bir çalışma yani bu RTÜK’ün yaptığı. Bunu bilmemiz lazım.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Şimdi, Sayın Başkanım, benim esas vurgulamak istediğim şey şu: Şimdi, TRT Çocuk’u yok farz ederseniz, Türkiye’deki çocukların izlediği kanalları gözleyelim ve ona göre gerçekten TRT Çocuk’u kapatalım veya devam ettirelim. Bizim amacımız şu: Öncelikle TRT Çocuk aynı alanda yayın yapan televizyonların içerisinde yer alması gerekiyor, bu mücadeleyi sağladık ve şu an TRT Çocuk 1’inci sıraya oturdu. Ama karakterlerin erkek veya kadın olmasını eğer dikkate alacak olursak, biliyorsunuz mesela bir Pepee karakterini çıkardık, Pepee karakterini, siz bunun bir erkek veya kadın olduğunu vurgulayarak bir karakter analizine girebilerseniz çok büyük yanlışlığı içerisine düşersiniz.

BAŞKAN – Yok, karakter değil, burada ikili bir -metin önümde yok, sadece özeti önümde ama- şeyden bahsediliyor. Bir mesajlar, iki karakterler, üç programlardaki temsil. Üçlü bir ayırmadan birisi mesajlar, mesajlarda yerleşik, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine vurgu yapıldığı, 1’inci tespit. İşte 2’cisi temsilde farklılık ve bir 3’üncüsü de programlardaki yer veriş. Hani her üç kategoride de böyle bir tespit yapan bir RTÜK çalışması mevcut. Arkadaşlar size de iletebilirler, hani belki o gözle de bir değerlendirebilirsiniz yayınları diye paylaşmak istedim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Müsaade ederseniz, böyle bir toplantıya 2’nci kez bize şans tanırırsanız ben bu konuda hazırlıklı gelirim. Aslında bize gönderilen yazıya göre bir hazırlık yapıp geldiğim için söylüyorum, yoksa bütün dizilerimiz de, TRT Çocuk’taki karakterler de veya bu karakterlerin oynadığı rollerle ilgili biz bir cinsiyet farklılıklarını oransal olarak ortaya koyabiliriz. Ama mesela bizdeki birtakım çizgi film karakterlerinde aslında kadın erkek de yok. Mesela arının olduğu bir yerde kadın erkek ayrımını nasıl vurgulayabiliriz? Yani arı erkek mi, kadın mı bunu ben açıkçası hiç dikkate almadım. Mesele Pepee kendisi erkek ama kardeşi kız. Şimdi, Pepee büyüyecek ayvaz olacak, onu kardeşi kız bayan olacak.

Ayrıca, biz burada daha çok bayan erkek de koymadık. Mesela Pepee’nin ismini “Ahmet”, “Mehmet” koyabilirdik ama daha çok böyle nötr bir isim koyarak mesafe aldirmaya çalıştık. Amacımız şu: Biz kadın erkek eşitliğini TRT’de veya TRT kanallarında vurgulamanın ötesinde, öncelikle bu alanda yer edinmeye çalışıyoruz. Çünkü TRT göreve geldiğimizde... İşte siz de söylediniz, mesela ilk 50’nin içerisinde 3, 4 tane, 5 tane dizimiz var, hâlbuki ilk 50’nin içerisinde bizim onlarca belki yarısından daha çok dizilerimizin veya programlarımızın yer alması gerekiyor. Ama mesela 2008’deki rating neticelerine bakıldığında TRT’nin 100’e giren neredeyse hiç dizisi yoktu, 70’inci, 80’inci sırada haberler vardı. Şimdi, burada bizim, tabii, rating’le ilgili mücadelemiz yani rating ölçümü üzerinden birtakım tartışmalar yaparsak onun da sağlıklı olmadığını zaten vurgulamıştım. Kendi rating ölçümlerimizden çıkardığımız sonuçlar var, burada bunları ben eğer gösterecek olursam bizim haber kanalı ilk geldiğimizde TRT 2’ydi ve gerçekten izlenmiyordu, bunu her birimiz biliyoruz, şu anda ilk 100’ün içerisinde 60-70, bazen 75 tane sadece TRT Haber’in programları var, bunun dışındaki tüm kanallar 25 veya 30 sokabiliyorlar. Bu da yani ısrarla üzerinde durduğumuz bu ölçüm şirketinin neticeleri, hemen size burada takdim edeyim. Bu çünkü veriler, belki görme imkânınız çok zor olabilir ama şöyle büyütelim. Şu maviler TRT Haber, mavilerin dışındaki tüm renkler diğer tüm haber kanalları, diğer kanallardan bahsetmiyorum. Yani bunun içerisinde... Kanalların isimlerini vermem de bir sakınca var mı? CNN Türk mesela bizim yediye kadarki bütün programlarımız TRT Haber, 7’nci sırada CNN Türk var, 9’da CNN Türk var, 11’de Haber Türk var, 16’da Haber Türk var, 29, 30’da CNN ve NTV var, bunun dışındakilerin yani şöyle yukarıya doğru çıkarsam, 100’e giren programların büyük bir kısmı TRT Haber’in. Ama eğer biz bu alanda bir mücadele içerisine girmez, klasik o hantal bir habercilik yapacak olursak buralara hiç program sokamayız. Ama aynı zamanda insanlar izlemeyen, izlenmeyen bir kanala program üretmenin de bir anlamı yok. Onun için bizim açıkçası biraz da mücadelemiz bu kadın erkek eşitliğiyle ilgili bir çalışma değil ama yayınlarımızı eğer sorgulayacak olursanız, yayınlarımızda zaten bunu siz söylemeseniz de kamu yayıncısı olmamız hasebiyle çok dikkatli olmamız zaten gerekiyor, ona da itina gösteriyoruz.

Yöneticilere gelince, yöneticilerin kadın erkek ayrımıyla ilgili de bu bugünün işi değil belki yani belki bizi atayan organ belki bir hanımefendiyi oraya atayabilirdi. Ama bunun dışında özellikle arkadaşlarımızı göreve getirirken bir kısmına biz etki edebildik ama bunun büyük bir kısmı zaten biz kuruma geldiğimizde oradaydı ve kurumda büyük bir kısmını değiştirme şansımız yok. Yani bir özel televizyon gibi kişileri görevinden alıp yeni insanları oraya göreve getiremiyorsunuz veya görevine son verdiğiniz insanları kurumun dışına gönderemiyorsunuz, onun için burada çok rahat...

BAŞKAN – Hani sıfır seviyesinde de o dikkatimizi çekti bizim. Üst düzeyde sıfır yani size kategorik olarak söyledim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Şimdi, burada 14/3/2012 tarihi itibarıyla kurumumuzda çalışanların cinsiyetlerine göre sayıları var. Mesela kadın çalışan sayımız 1.707.

BAŞKAN – Biliyorum, onları söyledim zaten. Ben sadece şu yönetim kurulu, genel müdür yardımcısı, bölge temsilcisi, yurt dışı temsilcisi yani üst kademe.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) - Üst kademede kadın yok. Yaptığınız yayınlarda belki bunu güdüyorsunuz ama yönetici kadrosunda niye hiç kadın yok?

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Var. Niye yok?

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – 2 tane. Biraz önce Zeynep Hanım rakamları açıkladı, sadece 16 tane daire başkanının 2 tanesi kadın.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Genel sekreterimiz bayan.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Makam sekreteriniz bayan.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Pardon?

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Makam sekreterleri bayan.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Yok yanılıyorsunuz, makam sekreteri...

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Bilmiyorum, genelde eşitliği sağlama açısından kamu kuruluşları öyle bir cümle kullanıyor da: "O sekreter bayan, bu sekreter bayan."

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Öyle bir şey yok.

Efendim, TRT 'de genel sekreterlik müessesesi vardır ve bayan.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – Ama bu bahsetmeye çalıştığımız başka bir şey. Karar verici mekanizmaların başında kadın sayısı çok az TRT gibi bir kurumda.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – TRT'de genel müdürden sonra en üst makam genel sekreterdir ve bayan.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – Tek ama.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Genel müdür yardımcılarını hariç tutarsanız.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – Sayı çok az değil mi tek genel sekreter?

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Televizyon Daire Başkanımız Nimet Ersin Hanımefendi bayan, üstelik ben göreve getirdim.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – 2 kadın, 16'nın 2 tanesinden 1'i

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Prodüksiyon Kaynakları Koordinatörümüz bayan. Dış Yayınlar Daire Başkanımız bayan. Başka sayayım mı?

Ben anlamda hazırlık yapmadım.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Söz alabilir miyim?

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Sayın Genel Müdürüm, sunumunuzu dinliyoruz, teşekkür ederiz, oldukça da bilgilendiriyorsunuz. Ama sunumunuzda özetle anlamaya çalıştığım bir şey var. Ben de arkadaşlara belki birçok konuda katılmıyorum. Örnek de verdiniz. Belirli masalarda bayan oturmasıyla o fikriyatın sunulmasının fırsat eşitliğine uygun olması anlamına gelmiyor. Burada isterseniz yönetim kurulunuz, genel müdür yardımcılarını hepsi bayan olabilir ama sunum tekniklerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine uymuyorsa bir anlamı yok.

Biraz önceki çocuk programında da... Siz tabii ki bir yerde de bir KİT'siniz ya da kendinizi döndürecek bir kuruluşunuz, ayakta da durmak zorundasınız. Siz TRT Çocuk olarak ayakta kalma mücadelesi verdiğinizden bahsediyorsunuz. Ama Millî Eğitim Bakanlığımızın yapmış olduğu kitaplarındaki bu cümleyi çok net söylüyor RTÜK, toplumsal algılama kusurlarının hâlâ devam ettiğine dair. Millî Eğitim Bakanlığımız yedi sekiz yıldır bunu düzeltti. Şu anda kitaplarda bir cinsiyet ayrımı yoktur yani anne okul müdürü olabilir veya baba ütü yapıyor olabilir, Millî Eğitimin kitapları böyle. Çünkü daha önceki yapılan çalışmalarda 14 öğretmen var, 14 bayan öğretmenin hiçbirisi müdür değil, 6 erkek öğretmenin 2'si müdür gibi ilişkiler vardı. Söylenmek istenen odur yani sunulan o Pepee'de cinsiyet istenmiyor zaten. Ben Pepee'yi izlemedim ama diyelim ki Pepee'nin evinde annesi sürekli yemek yapıp yerleri siliyorsa, baba da sürekli gelip televizyon seyredip gazete okuyorsa... Söylenmek istenen bu, onu bir kere söylemek istiyorum. Programlardaki amaç da bu.

Ben TRT'yi izlemediğim için yorum yapmayacağım yayınlarınız hakkında, çünkü TRT'yi şu cümlelerden sonra izlemediğimi, biraz önce çok savunduğunuz TRT 2'ye ait iki cümleyi söyleyerek fırsat eşitliğini tartışmanın diğer tarafında sürdürmek istiyorum. TRT gibi kamu kaynaklarının aktarıldığı, bizim de vergilerimiz ve elektrik harcamalarımız gibi birçok yerden para giden yerdeki bir spikerin şu cümleleri söyleyemez, ne inançlarımıza uygun ne sosyal yaşamımıza uygun: Şehit olmuş bir kişi için "Ne yazık ki şehit oldu." diyemez. Şehitlik bir mertebedir, herkes bu mertebeye ulaşmak için hayatını sürdürür ama bu şehitliğe "Ne yazık ki şehit oldu." diye gecenin 00.00'ındaki TRT haberde denilemez, birinci söyleyeceğim bu. Bunlardan sonra seyretmiyorum.

İkincisi, Van'daki yanan çadırdaki bir çocuğun yanarak ölmesi sonucu altta kırmızı bantta da dâhil olmak üzere "Bu sefer ucuz atlatıldı." tanımını TRT kullanamaz. 1 çocuk da olsa, 100 çocuk da olsa... Şimdi, İstanbul'da 11 işçi yanarak öldüğünde bu 1 milyona göre az olunca ucuz atlatıldı tanımı kullanılmaz, neticede orada 11 kişi çoluğunu çocuğunu yetim bırakarak rahmete ulaştı. Bu iki şey aklımdaydı size söylemek üzere, telefonumda kayıtları vardır, gün saatini de size istediğiniz zaman verebilirim, hangi saatte, hangi günde bu cümlelerin sarf edildiğini. Şimdi, kurumu savunmak ya da kurumu tartışmak değil konu buradaki fırsat eşitliği, üstelik de bu Komisyonumuzun adı da "Kadın Erkek Eşitliği" değil, bunu özellikle kendi bakış açımı da size aksettirmek için söylüyorum. Böyle bir cinsiyet eşitliği meselesi değil, cinsiyetlerin toplumsal fırsatlardan eşit yararlanması, o anlamda da eğitsel bir nokتانız olan TRT'nin böyle çalışması var mı? İşte kuruluş kanununuz ve basın-yayın ilkeleri ya da RTÜK'ün kuruluş kanunlarında, şimdi birçok kuruluştaki kadın erkek fırsat eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi şube müdürlükleri, daire başkanlıkları oluşuyor, böyle tavsiyeler de var yapılan incelemelerde. Böyle bir çalışmanız olabilir mi, mantığınıza uygun mu TRT'nin içerisinde? Buradaki dertlendiğimiz konu acaba dertlenilebilir ve şekil alabilir mi diye sormak isterim.

Teşekkür ederim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Şimdi, "Ne yazık ki şehit oldu"yu ben de kullanıyorum. Ne yazık ki şehit oldular... İnsanlar ölsün mü yani?

KEMALETİN AYDIN (Gümüşhane) – Şehitlik ne yazık ki olmaz. Kullanıyorsunuz tamam...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – O zaman öldüklerinde şehit oldular...

KEMALETİN AYDIN (Gümüşhane) – Şehit olmak...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Efendim, bir saniye...

KEMALETİN AYDIN (Gümüşhane) – Bizim buradaki kastımız, "Ne yazık ki şehit oldu" hareketle insanların ölmemesini vurgulamaktır, yoksa şehitlik gibi ulu bir mertebeye "Ne yazık ki şehit oldu..." Rastgele ölsünler ama şehit olmasınlar gibi bir kavram değil, insanların şehit olmamasını vurgulamak, hiç ölmemesini vurgulamaktır.

KEMALETİN AYDIN (Gümüşhane) – Ben şehit olmak istiyorum Sayın Genel Müdürüm. Benim inançlarım şehit olarak ölmek...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – O zaman bu terör mücadeleleri, terör kavgaları devam etsin ve şehit sayısı artsın, bunu mu istiyorsunuz yani?

KEMALETİN AYDIN (Gümüşhane) – Farklı bir felsefe, söylediniz söyleyeceğinizi, katılmadığımı söyledim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Hayır, buradaki vurgu odur ve ben bunu savunurum her yerde. Ama diğer söylediğinizle ilgili tabii ki hata yapılmışsa arkadaşlar ki bu daha önce de gündemimize geldi, biz buna daha itina gösteririz.

Elektrik faturaları konusu sürekli gündeme geliyor. Keşke KİT Komisyonu olsa da ben bunu söyleseydim burada. Biz göreve geldiğimizden önce yüzde 3,5 kesinti yapılıyordu, hiç kimse bunu gündeme getirmiyordu, çünkü TRT sessiz uyuyor, hiç kimseyi de rahatsız etmiyordu. Şimdi, yüzde 1,62'ye düştü ve dört kanal yönetilemeyen bir kurumda biz on dört kanal yönetiyoruz ve programlarımız da yarıyor. Daha pazartesi günü vizyona koyduğumuz bir programı, daha biz koymadan gerçekten rekor fiyatla sattık. Bu istenmiyorsa bırakalım eskiden olduğu gibi daha yumuşak bir geçişle biz de götürelim. Ama bir şey söylüyorum ben. TRT Çocuk, kadın erkek eşitliğinden daha öte, daha önemli bir alanda biz olalım istiyoruz. Çünkü bunu, eğer siz o alanda yoksanız, böyle bir şeyi tartışma şansınız bile olmayabilirken biz TRT Çocuk'la çocuklarımızı kurtarmak istedik. Çocukları kurtardıktan sonra gerçekten bu cinsiyet ayrımı veya cinsiyet ayrımının ortadan kaldırılması konusunu gündeme getirebiliriz. Ama siz Baby TV'yle çocukların zihinleri örselenirken, bunlar çok ciddi zarar görüyorken yani "Karakterleri yüzde 50 yüzde 50 bölelim"i hakikaten düşünmedim.

BAŞKAN – Belki vesile olur.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Ben bir örnek vereyim mi Hocam.

BAŞKAN - Bu arada Tülay Hanım da...

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Ben de şöyle bir şey söyleyeceğim. Aslında, öncelikle katılımınız dolayısıyla çok teşekkür ediyoruz. Ben aksi bir şey söyleyeceğim, çünkü altı yaşında oğlum var, Pepee'yi sürekli izler ve karakterlerde kesinlikle çok olumlu bir yön var. Mesela Pepee'yi söylüyorsunuz başrol ama yanında bir Şila kız karakteri var, kitap okumayı çok seven bir kız karakteri ve Pepee'yi, onu doğru yöne aktarmaya çalışıyor, bir halk oyunlarını sevdirmeye gayreti var.

Ben şunu söyleyeyim özetle, ayrıntıya girmeyeceğim ama verdiğim o bir iki örnek sayılarını çok artırabilirim. Çünkü çocuğuma çok fazla vakit ayıramıyorum, televizyon ekranında onun yanına oturma, tepkilerini alma gibi ve evladımı sınırlandırıyorum bir iki kanal dışında çocuk kanalı seyrettirmiyorum, birincisi TRT Çocuk da var. Yani bir Yumurcak TV gibi kanallar... Yani bu hassasiyet çok önemli, çünkü şiddet uygulayan... Kanal adı vermek çok doğru değil aslında ama şunu anlatmak söylüyorum yani biz burada bu ayrıntıları tartışmayalım, şunu ifade edelim: Toplumsal cinsiyet eşitliğinde yani medyanın rolü, az önce çok güzel söylediniz... Fransa hani KİT olması, kamu yayıncılığında acaba rekabet altında oluyor olmanın veya aksi olmanın artı ve eksileri neler? Hani rating kaygısı dışında bir çalışma yapılıyor olsa TRT farklı yayınlara doğru mu kayar, yani yayın politikasını mı değiştirir? O cümleler çok önemliydi. Farklı yayın politikası izlememiz gerekebilir, mesela Fransa reklam almayacak, ona doğru gidiyor, yanlış mı algıladım bilmiyorum. Ama mesela ben çok artı, olumlu bir gidiş olduğunu düşünüyorum. TRT Çocuk'tan girdiğiniz için ondan örnek vererek en azından benim bireysel tercihim...

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Yani TRT'nin iyi ya da kötü olmasını tartışmıyoruz.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Yok, onu tartışmıyoruz.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Fırsat eşitliği kısmını...

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Hayır, ben olumlu bir örneği vermeye çalışıyorum.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Fırsat eşitliği konusunda olumlu olup olmadığını tartışıyoruz.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Ama verdiğiniz bu örnekte de olumlu yayınlar var. Arkadaşlar, yapmayın, ben hiç kaygı duymadan evladına o yayını izletebiliyorum, çünkü diğerlerinden neler aldığını, ne kadar olumsuz etkilendiğini görüyorum.

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – Tek dizi değil ki, tek bir program da değil, Pepee üzerine konuşuyoruz.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Hayır, öyle başladığınız için... Bunun başka örnekleri de var yani bir Keloğlan örneği var, farklısı var.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Genel Müdür bu açıdan bakmadı konuya.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Ben de konuyu bu tarafa almayalım, medyanın rolü kısmına gelelim dediğim için o olumlu kanaati belirtip bu tarafa geçiyorum. Yani biz medyanın rolü ne olmalı, TRT'nin konumu dolayısıyla da burada, bu fotoğrafta nerede yer almalı yani tartışmayı bu boyuta getirelim dedim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Beki bir parantezle de sizin bizim çalışmamızı zenginleştirme imkânınızı daha genelleştirebiliriz. Tülay Hanım'ın ifade ettiği ve sizin de paylaşmış olduğunuz gibi mesela yeni bir trend Fransa'nın denediği yani bir yaklaşım dönüşümünden bahsedebiliriz, bir başka ülkenin deneyimlemekte olduğu. Bunun yanı sıra da yine bizim TRT'nin kuruluşundaki yani kök model olan BBC'ye de baktığımızda, kavramlaştırarak ifade edersek TRT devlet televizyonu idi bir zamanlar, daha sonraki dönüşümde kamu yayıncılığını kaybetmeden izlenen bir kamu yayıncılığı modeline yani BBC'ye benzer bir tarafa kayma yönünde bir tercih oldu. Ama mesela BBC bu anlamda işte hâlâ en çok izlenen kanallar olarak İngiltere'de -ki izlenmeye biz fiks olmalıyız yani çünkü o konunun başka bir boyutu ama- en çok izlenen ama kamu yayıncılığından da ilkeler bazında dünyadaki en iyi örnek olarak konuşulan modellerden biri olduğu için ifade ediyorum. Yani kamu yayıncılığı ilkelerinden hiç sapmadan, popülerizmin sarmalına kendini kaptırmadan ama aynı zamanda da en çok izlenebilirliğini, dolayısıyla topluma doğru mesajları en yaygın bir biçimde üreten bir yapının var olabildiğini görüyoruz biz İngiltere örneği üzerinden de. Bunu ve Fransa'yı birlikte ele alıp biraz önce zikrettiğim çeşitli bilimsel çalışmalarda ve kamuoyu algısında da -bu Dora Research'in yaptığı gibi- TRT'ye yönelik o maskülen algı yani bütün kanallar içinde en maskülen TRT olarak algılanıyor toplum tarafından. Bu algıya da dönüştürmek yine kamu yayıncılığının açık gereklerinden biridir diye düşünüyoruz ve bütün Komisyon üyelerimizin de, diğer arkadaşlara söz verebilmek için söylüyorum, sizin bu anlamda TRT'ye yönelik daha cinsiyet eşitlikçi daha fırsat eşitliğine yönelik bir perspektifiniz, bir vizyonunuz var mı bu konuda bir dönüşüm düşünüyor musunuz?

Tülay Hanım'ın da bir katkısı olacak.

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Bir ilave, tek cümle.

Mesela Amerika'da Family Kanal örneği. Başkanım onu da örnek verebilerseniz, mesela o da bir şey.

BAŞKAN – Mesela Family Channel ama o kamu olarak değil, onlar kablolu da yapılan bir özel sektör yayıncılığı, onu kamu yapmıyor, zaten kamu sistemi malum Amerika’da olmadığı için. Ama belki Türkiye’de de şu olabilir yeni bir model: Bir kamu kanalının üstelik on küsur kanalı olan bir kamu kurumu olarak belki bir Family Channel tarzı bir kanalı da TRT oluşturmayı kendi bünyesinde düşünebilir mi? Sanıyorum bunu düşündünüz?

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Evet, evet.

MESUT DEDEOĞLU (Kahramanmaraş) - Aynı cümlelerle bir katkı da ben yapmak isterim.

Evet, çok teşekkür ediyorum.

Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum tekrar.

Biraz geç gelmeme rağmen, son bölümlerini dikkatle dinledim. Teşekkür ediyoruz burada bulunduğunuz için.

Alt komisyonumuzun ve özellikle de benim ve grubumuz Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak düşündüğümüz nokta, temennimiz şudur: TRT’ nin yayınlarında fırsat eşitliğini mutlaka göz önünde bulunduruyorsunuzdur mutlaka ama bunun daha artarak devam etmesi, bu dengenin sağlanması...

İkinci konu, -demin de söylediniz- genel müdürden sonra gelen en yetkili kişi genel sekreterimiz. Yine temenni ediyoruz ki bu fırsat eşitliği konusuyla ilgili bu dengeleri daha iyi sağlamanız konusu, bunları göz önünde bulundurmanızı temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Ben TRT’ nin masaya yatırılması gerektiğini bilmeden geldim buraya. Bana gönderilen yazı şu. Yani bir şeyin ismini iyi koyalım, bir sonraki toplantıya bu çerçevede içerisinde TRT’deki tüm olumlu ve olumsuz yanları konuşalım ama ben kendimi sanık sandalyesinde gibi hissettim, o yüzden savunma mekanizmalarım harekete geçti. Gönderdiğiniz yazı efendim: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Alt Komisyonu 15 Mart 2012 Perşembe günü toplanacaktır. Mevcut durumu ve konuya ilişkin somut önerilerinizi... Ben önerilerimi getirdim ama TRT payı konuşulursa bu çok acımasız bir eleştiri olur, çünkü en az payı alan dönemdeyiz.

BAŞKAN – TRT payını hiç konuşmadık zannedersem.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sayın Vekilimiz gündeme getirdi.

BAŞKAN – Bir cümleyle ama konumuz bu değil.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Bu bizi yaralıyor, bu çalışanları incitiyor.

BAŞKAN – Yani konumuz bu değil.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sayın Vekilim, yüzde 3,5 pay alındığında niye sesiniz çıkmıyordu da şimdi...

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Ben o zaman milletvekili değildim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Milletvekiliydiniz o zaman da. 2002’de de, 2003’te de alınıyordu.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Ben 2007’de milletvekili oldum.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Efendim, TRT yüzde 3,5 elektrik payından şu an yüzde 60...

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Fark etmez, 0,1 de olsa alıyorsunuz. Yani başka yerdeki sorunlarınızı buraya yansıtmayın cevap verirken.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Pardon?

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Başka alanlardaki sorunlarınızı burada yanıtlarken...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Siz onları soruyorsunuz, ben onlara cevap vermek durumundayım.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Ben bir şey söylüyorum. Cebimden bir para verdiğim bir kuruluşla, şehitlerle ilgili kendime ait duygularımı paylaştım, burada olayın başka yerlere taşınmasının bir anlamı yok. Ha, siz dediniz ki: “Ben ruhsal, felsefi, inançsal ve davranışsal olarak şehit olduğu zaman ne yazık olduğunu düşünüyorum” Bitti. Karşılıklı anlaştık yani.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Yani bu terör devam etsin, şehit sayısı artsın mı istiyorsunuz? Ben şahsen bunu çok zihnimde çözemedim.

KEMALETTİN AYDIN (Gümüşhane) – Peki, Sayın Genel Müdürüm karşılıklı konuştuk, bitti, ben beyanınızı aldım. Oradaki yazının arkasında TRT Genel Müdürünün zihniyetinin olduğunu da öğrenmiş oldum, bitti.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Peki, efendim, bu konuda tekrar söylüyoruz, hiç kimsenin ölmesini istemediğimiz için ne yazık ki şehitlikler bizi üzüyor. Ama doğru anladığımız anlamda bir şehitliğe herkes canını feda edebilir ve

peygamber makamının yanında yer almayı herhâlde siz de, biz de isteriz. Ama “Ne yazık ki şehit oldu.”yu farklı şekil de yorumlamak her şeyden öte, haksızlık olur, bizim yönetimimizdeki bir TRT’ye.

İkincisi, sürekli vurgulanan TRT payı, başta ben ve sonra tüm TRT çalışanlarını üzüyor, nedeni şu: Gerçekten paraların çok sağlıklı kullanılmadığı bir dönemden kuruluşunu hesap eden bir TRT konumuna geldik. Eskiden de bu reklam süreleri kullanılıyordu, şu an da kullanılıyor. Şu an reklam sürelerimiz aynı reklam süresi olmasına rağmen, biz 30 trilyondan 126 trilyona çıkardığımızı vurguluyoruz.

BAŞKAN – Konumuza bir geri dönüş yapabilirsek... Ana konumuz, yayın içerikleri ve yönetim kadrolarında nasıl bir gelişim için bir vizyon bize sunabilirseniz onu da öğrenmek isteriz.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – TRT’yle ilgili –tekrar ediyorum- bir fırsat verecekse ben daha sonraya bırakayım, yoksa şimdi konuşacağız.

Tabii ki dikkat ederseniz bir bayan kameramana, işte arkadaşımız erkek, herhâlde 20 kilo, 25 kiloluk bir cihazı yükleyemezsiniz, burada erkek olmalı, olması gerekiyor ve biz erkek alıyoruz. Ama spikerlerimize de dikkat ederseniz, yüzde 90’ı bayan ama bu alınan insanların sadece 700 kişiyle ilgili kısmından ben sorumluyum. Bunun da herhâlde 350’si, 320’si bayan, benim dönemimde alınanlardan bahsediyorum. Ama bizden önceki dönemde alınanlarla ilgili benim yapabileceğim bir şey var mı? Yani siz şimdi “Askerlikte niye bu kadar erkek ağırlık var?” diyebilir misiniz?

BAŞKAN – İki ana konu üzerinden bir vizyonunuzu paylaşabilirsek tekrarla... Hani önerileriniz yani siz nasıl bir...

TRT bizim için merkezî bir kurum. Neden? En iyi örnek olmasını, medyada bu anlamda lokomotif rolü üstlenmesini görev alanı çerçevesinde beklediğimiz bir kurum. Bu çerçevede de...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sayın Başkanım, TRT’deki veya...

BAŞKAN – Bu çerçevede de -dediğim gibi- işte bu yönetim kurulu, genel müdür yardımcısı, bölge temsilcisi ve yurt dışı temsilcilikleri gibi tepe ve gerçek, reel olarak karar alıcılık noktasındaki o hiç kadın olmayışı durumunu dönüştürmeye yönelik bir alttan gelen bu -sizin yönetiminizde de kadın katkısının daha da çoğaldığını ifade etiniz- tabii ki, bu çoğalan katkının en üste kadar taşınması da doğal bir süreç olacaktır kanaatindeyim ve çok da uzun sürmeden -çünkü uzunca bir süredir de bu anlamda bir perspektif değişimi var tahminimce eleman alımları çerçevesinde de- bunun yansımalarını da göreceğimiz kanaatindeyim. Hani siz de bunu paylaşıyor musunuz, bunu öğrenmek istiyoruz yani bu reel durumu dönüştürmek adına.

Bir de işte, dediğim gibi, çeşitli toplumsal algı ve içerik analizleri bazındaki bu yaklaşımı dönüştürmek adına da TRT tabii ki dış yapımlarla dizi, vesair ihtiyacını karşılıyor. Burada da TRT bu fırsat eşitlikçi bakış açısının ısmarladığı yapımlarda yani “outsourced” ettiği yapımlarda yer almasını sağlamak üzere arzu ederse yazılı veya şifahi olarak bir inisiyatif sergileyebilir ve bu şekilde de topluma çok daha eşitlikçi, işte, ne bileyim kadın karakterlerin erkek karakterlerin yarısı kadar olduğu değil de toplumda olduğu gibi resmedildiği, tasvir edildiği, ihraç edildiği zihinlere bir yapıyı aktive edebilir. Bu anlamda bir çalışmanız olacak mı, böyle bir vizyonunuz var mı? Bu anlamda 2012 ve sonrasına dair bir resim çizebilirseniz, müteakiben de ilgili sivil toplum kuruluşlarımıza da bir söz verelim istiyorum, onları da çok beklettik. Böylece de toparlamış oluruz.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sayın Başkanım, tabii, anlamsız bir tartışmaya belki kurumu sürüklüyoruz, gereksiz yere de bir gerginlik oluşuyor. Biz genel müdür yardımcılarının daha doğrusu tarafımdan atanan arkadaşların atanması konusunda belki yüzde 50, yüzde 50 bir seviyede bir şey gözetmedik. Ama şimdi, zihnimden siz konuşurken “Benim göreve geldiğim de kaç tane bayan üst düzey yönetici vardı?” diye düşündüm, herhâlde hiç yoktu ama biz 3-4 tane de olsa 5 tane de olsa arkadaş atadık. Bir taraftan da tabii, konuşurken yani böyle bir hazırlığım olsaydı hemen listeden okurdum ama TRT’de, Genel Sekreterlik müessesesi çok az kurumda vardır ve bizde var, bayan bir arkadaşımız orada görevli, ben görevlendirdim, Televizyon Daire Başkanımız bayan, TRT Okul Kanal Koordinatörümüz bayan -çünkü okul kanal koordinatörlükleri daire başkanlığı düzeyinde- Prodüksiyon Kaynakları Koordinatörümüz bayan, Dış İlişkiler Daire Başkanımız bayan, hanımefendi bunlar, bunun dışında Televizyon Daire Başkanı -herhâlde söyledim- bayan, alt düzeyde çok ciddi arkadaşlarımız var ama çalışanların kadın-erkek olması konusunu vurgularken nasıl hemşirelerin çoğu bayan, erkek yoksa veya azsa...

BAŞKAN – O da değişiyor Hemşirelik Kanunu’nu biliyorsunuz ilk Hükümetimiz çıkardı, çok değişti.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Biz işimizin yapısı gereği erkeklerin çalışması gereken yerde erkek almak durumundayız. Örneğin dağda vericilerimiz var, 1.300 kişi orada çalışıyor, orada sıfır bayanlar çünkü bayan olmaz orada, yok, onun için

de böyle bir şey düşünmedim ben açıkçası. Şimdi, siz burada niye bayan yok diye sorgulamaya kalkarsanız açıkçası amacından çıkmış olur. Kameraman arkadaşlarımızın...

BAŞKAN – Yok, yok, biz onu sorgulamıyoruz. Hayır, bakın, öncelikle şunu dönüştürelim: Bir sorgulama makamı değil öğrenme, anlama ve birlikte daha iyiyi bu ülke adına yakalama için gayret etme makamıdır Parlamento.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Efendim, memnuniyetle, bu noktaya gelirse ben uzun uzun anlatayım.

BAŞKAN – Bu çerçevede ben geçmişle değil de gelecekle ilgilenmenin daha doğru olduğuna inanan biriyim, Komisyonumuz da o kanaattedir sanıyorum. Dolayısıyla gelecek vizyonunuzu bizimle paylaşırsanız yani bu anlamda bir dönüşüm politikanız var mı? Altan gelen kadın katkısını yukarıya doğru yansıtmak... Yani 8 yurt dışı temsilcisi, hiçbir kadın yok, 7 bölge temsilcisi, hiç kadın yok, 7 yönetim kurulu üyemiz var, hiç kadın yok, 4 genel müdür yardımcısı var, hiç kadın yok. Bu anlamdaki o karar alıcı makamlara acaba bir kadın katkısını almak adına, soru buydu yani yoksa bir gelişim ve değişim, dönüşüm olduğunun farkındayız ve bundan büyük memnuniyet duyuyoruz ama buralara da çıkması için o alttan gelen dalga için bir ön açma yönünde bir düşünceniz var mı?

İki, biraz önce sormuş olduğumuz gibi yani “outsourcing” ettiğiniz dizilerde cinsiyet eşitlikçi bir bakış açısının yer alması için inisiyatif sergileme şifahi olarak da yani çünkü bir yapıyı ısmarlayan kurum olarak burada böyle bir imkânımız var. Acaba bu imkânı değerlendirmek yönünde de katkılarınız var mı ya da şimdiye kadar varsa da onu da paylaşabilirseniz biz de raporumuza yansıtmak isteriz.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Peki, efendim. Öncelikle teşekkür ediyorum.

Tabii, elbette kadın-erkek eşitliğini, dengeyi -adına ne diyorsanız- sağlamak adına TRT olarak biz de üzerimize düşeni fazlasıyla yaptığımız düşüncesindeyiz. Ama ben tekrar ediyorum kadın sayısının bir kanalda fazla olması, orada kadınlara katkı sağlıyor gibi bir algıya gidersek çok büyük yanılgı içerisinde oluruz. Türkiye’de kadınların daha fazla olduğu iddia edilen kanallar en çok kadınlara zarar veriyor. Bunu keşke diğer özel televizyonları da davet etseydiniz onlarla beraber uzun uzadıya konuşsak.

BAŞKAN – Görüşlük İstanbul’da.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Bugün her birinizin yaralandığı, üzüldüğü, rahatsızlık duyduğu programlar nerelerde acaba yayınlanıyor, bunu belki konuşmak lazım ama TRT’yi eğer bugün masaya yatırarak olursak bizdeki -hemen hızlıca arkadaşlara çıkarttım- mesela Gülben programını bir Gülben Ergen sunuyor, bayan ve orada hep bayanlar çıkıyor. Hayata Dair, sunucumuz bayan, Süper Dadı, adı üzerinde dadımız bayan, bu yeni başlayan bir program ve burada özellikle annelerin yükünü almak adına daha güzel şeyler nasıl yaparız...

GÖKCEN ÖZDOĞAN ENÇ (Antalya) – Geleneksel rol kalıplarında anlattığınız şeyler...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Ne alakası var efendim? Yani Süper Dadı’yı izlemediğiniz için söylüyorsunuz. Süper Dadı tam tersine geleneksel kurallara tabi olan insanların bizi yerden yere vurdukları bir program, Amerikan formatlı bir dizi ve bu dizi aynı zamanda çok yaramaz olan çocukların gerçekten reel mekânlarda çekildiği, hatta ayakkabıyla eve girildiği için de uyardığımız dadının bir uygulaması, uyarlaması. Onun için biz burada olabildiğince bayanın etkin olduğu bir ortam oluşturduk, biz bundan dolayı da çok büyük eleştiriler aldık. Teşekkür edilmesi gerekirken bu şekilde eleştirilmemiz bizi üzüyor.

Masa programımız, yani yüzde 70 civarında kadını ve kadınların hayatın içerisinde olması gerektiği konuları işleyen bir program. Dünya Turu, burada ağırlıklı olarak biz dünyada hem spikerlerimiz, sunucularımız bayan ve bayan konularını işliyoruz. TRT Dünya Raporu, Dünyamız Detay, Konuşacak Çok Şey Var, burada mesela olarak ağırlıklı olarak bayan konuları işliyoruz. Bugün adı altında bir programımız var. Hanımeli Kürtçe kanalımızda, Siti Kürtçe, Gül Yağışı gene Gulbarın, bunların hep sunucuları bayan, Paylaştıkça, Günle Gelen, Yörelerimizden, Dosya...

Şimdi, Türkiye Kadın Girişimciler Derneği, iki hafta önce bize geldiler ve bir kadın kanalı kurulmasını istediler. Ben de kendilerine söyledim. Şimdi, Kâbe’den yayın yapan bir televizyon var, biraz Kur’an-ı Kerim dinliyoruz ve en kutsal bildiğimiz şeyde bile yani zaplama ihtiyacı duyuyoruz. Kendilerine dedim ki: “Yirmi dört saat kadınların ve kadınlarla ilgili bir program yapılan bir kanalı nasıl seyretebileceksiniz?” Kendileriyle konuştuğumda dediler ki: “Haklısınız, biz televizyon kurma yerine programlar yapalım.” gittiler ve şu an program önerileriyle geliyorlar. Onun için mesela biz kendilerine kadın konulu kısa film yarışması önerdik, kadınların daha etkin olduğu dizi filmler yapalım önerdik ve ayrıldılar. Bu hanımefendileri de buraya çağırırsanız size geniş geniş bilgi verirler çünkü ben onlarla bir buçuk, iki saat tartıştım. Bugün, kadınların öne çıktığı dergiler kadınlara fayda mı sağlıyor? Dedim ki: “Siz eğer bir kadın kanalı kuracak ve bunu izletmek isteyecekseniz kadınları obje olarak verdirerseniz izletebilirsiniz. Aksi takdirde hiç kimse

izlemez, izlemeyecek. Onun için de gelin, yirmi dört saati kadın programlarına ayrılan bir kanal kurma yerine kadınların daha kendilerini rahat ifade edebileceği bir alanda çalışma yapalım.” Kısa film yarışması kararı aldık, dizi film kararı aldık, bunlar ayrıca birtakım aktüel programlar getirecekler ve biz TRT’de bunları yayacağız. Onun için de mesela 8 Mart Kadınlar Günü’nde ödüller verilmesini bu filmlerle ilgili de kararlaştırdık ve şu an çalışmaya başladılar.

Ama TRT olarak, genel olarak bakıldığında özellikle çalışan arkadaşlarımızın bayan olarak öne çıkmaları, eleştiri almamıza rağmen, özellikle haber kanallarımızda dikkat ederseniz -şöyle hemen gözünüzün önünden geçirin- yüzde 80’i bayan. Sabah çok erken olduğu için bizim TRT 1’deki bir arkadaşımız Tunç sunuyor ama onun dışında hem TRT Türk’te sabah yedide başlayan hem devam eden programlarda hep bayan sunucularımızı alıyoruz. Bu hem bayanların ses tonu itibarıyla daha net, daha arı Türkçe kullanıyorlar, daha çok izleniyor hem de bunun dışında o ekrana yakışıyor ve izleyiciyi daha çok çekiyoruz ama bunu yaparken de hem giysilerine dikkat etmelerini öneriyoruz hem de burada bir bayan olarak hanımları temsil ettiklerini vurgulayarak kendilerini TRT’nin de bir şekilde insanlara daha rahat izletilmesi, daha güzel izletilmesini sağlayan yöntemler geliştiriyoruz. Ama bu arada biz eğer kadınların TRT’de daha çok yer almasını sayısal olarak düşünüyorsak ben tekrar ediyorum, bizden önceki dönemdeki oranlar ile bizim dönemi mizde fırsat verilen ve aldığımız şahısların oranlarını ya yazılı olarak takdim edeyim, ya da bir sonraki toplantıda size sunayım.

Ama eğer amaç medyanın kadın erkek eşitliği konusunda neler yapılacağıyla ilgili somut önerilerse bununla ilgili yapılacak şeylerin, başta söyleyeceğim en somut öneri bizi eleştiri masasına oturtan RTÜK’ün başta görev olarak üstlendiği ama onun dışında özel televizyonların, özellikle tabii TRT olarak da kamu yayıncısı olmamız hasebiyle yapılması gerekenleri enine boyuna masaya yatırıp birtakım net kararlar almalı ve geçen çıkardığınız kanun gibi belki çok bağlayıcı birtakım kararlar yahut kanun çıkartılıp kadınları belki bu anlamda korumaya almak lazım. Aksi takdirde, bu alanda bayanların çok olması, bayanlara bir katkı değil aslında, bayanların televizyonlarda çok fazla, dizilerde yer alması bayanların mutlu olması anlamına gelmiyor, işte, Muhteşem Yüzyıl.

BAŞKAN – Hayır, daha eşitlikçi bir bakış açısıyla, orayı bir tashi edelim.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Ben de onu söylüyorum ama eşitlikten kastınız sayısal...

BAŞKAN – Eşitlikçi bir bakış açısı sayısal değil yani mesajlar ve konumlanış, temsil, meslek sahibi kadınların yer alması gibi çeşitli türevlerle çoğaltılabileceğimiz bir biçimde yani topluma değişen ve dönüşen, toplum da değişip dönüşüyor, bu değişim ve dönüşümü olumlu yönde tetiklemek adına doğru rol modellerin en çok izlenen medya üzerinden ihraç edilebilmesi, hedefimiz bu.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Çok, çok doğru, evet, esas belki vurgulanması gereken nokta bu yoksa yani sayısal olarak yani yöneticiler bayandı... Ben şimdi genel müdür yardımcısı...

BAŞKAN – Yöneticilerinki başka bir konu, o da karar alıcı pozisyonunda olan kişilerin kadın bakış açısını ve eşitlikçi bakış açısı daha kolay alınan kararlara yansıtılma imkânı olacağı için ve burada da işte, bahsettiğim -tekrar tekrar aynı makamları sayma gereği hissetmiyorum ama- yüzde 100’lük durumun en azından dönüşebilmesinin yayın içeriklerine yansması doğal bir yansıma olacağı için böyle bir beklentimiz var.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Efendim, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda var olan algı çok kısa süre içerisinde değişmeyecek.

BAŞKAN – Şüphesiz.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Ben tekrar şunu vurgulamak istiyorum: Televizyonlarda kadınların çok fazla gözükmesi yerine daha uygun gözükmesinde yarar olduğunu düşünüyorum.

Gene, özellikle dizilerde kadın sayısını söylediğiniz için hakikaten şaşırdım, kadınların sayısının çok olması çok iyi bir şey değil, uygun vurgulanması önemli. Örneğin Muhteşem...

BAŞKAN – Doğru modelleştirilmesi, öyle bir şey söylemedim. Bakın, ana karakterlerin yani bunu tekrarlamak durumunda kalıyoruz hani birbirimizi belki daha doğru anlayabiliriz diye ama ifademi tekrarlayacak olursak hem toplumdaki meslek ve statü dağılımının iz düşümü hatta biraz da daha pozitif örneklerin de yer verildiği bir yapının olmasıdır bahsettiğimiz yoksa kadın oranının artırılması değil. Ana karakter işte, dediğim gibi, dizi tanıtım fotoğrafında ki tamamında, ana merkezde erkek karakterin olduğu yapılar değil de hayatta da nasıl hayatı da aslında biz birlikte paylaşıyor ve yaşıyorsak bunun iz düşümü olan görsellerin, içeriklerin de kurgusal yapılar da yer alabilmesi... İşte, MEDİZ’in raporu vardır Medya İzleme Grubunun, -bu tüm televizyonlar ölçeğinde, burayı TRT’yi ayrımlaştırarak ifade etmeyeceğim ama bütün kanallar içerisinde önemli bir paya sahipsiniz- 10 uzman konunun 9’u erkektir Türkiye’de çağırılanların anlatabiliyor muyum? Yani siyaset konuşulacaksa işte, çağırılan 10 akademisyenin 1’i sadece kadın ama Türkiye’deki akademisyen oranına baktığımızda 10 erkek akademisyenin 3,5’i kadındır ama medyadaki iz düşümü 3,5 değil 1 yani reel olanın bile çok

gerisinde bir yansımayla, uzman görüşüne başvurulmakta bile böyle bir durumla karşılaşyoruz. Bizim dönüşümünü arzu ettiğimiz husus da en azından toplumda var olan dönüşümün medyada da reel olarak yer alabilmesi, buydu.

Ama siz görüşlerinizi aktardınız sanıyorum özette, ilave edeceğiniz bir şey varsa onu alalım, müteakiben de diğer kuruluşlarımıza da bir söz vermek icap edecek.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Çok hızlı hemen aldığım notları iletelim efendim.

Medya okuryazarlığının artırılması belki bu anlamda yapılması gereken en önemli konulardan biri. Özellikle cinsiyet tarafsız haberler verilmesi gerekiyor. Aslında biz haberleri verirken daha çok kadınlar zarar gördüğü için, bu haberler aslında kadınların belki bundan daha az, daha sonra zarar görmesi yerine bu katlanarak artıyor. Onun için belki kadınların özellikle darbedildiği, fiziksel mağduriyete uğradığı haberlerin daha az hatta verilmemesi belki sağlanmalı çünkü bu aslında teşvik ediyor bir sonrakilerle ilgili yapmaları gerekeni. TRT tabii, özellikle -biraz önce söyledim- biz istemezsek bile tarafsız olmak veya bu konuda çok hassas davranmak zorundayız çünkü kamu hizmeti yayıncılığı yapıyoruz. Özellikle çocuk ve gençlere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yayın sayısının artırılması -ki biraz önce söyledim- yani Türkiye Kadın Girişimciler Derneğinin yirmi dört saat yayın yapan bir kadın kanalı kurma yerine daha uygun olanı oturup tartışmamız gibi çünkü mesela Web Tarım TV kuruldu, maalesef izlenmiyor çünkü sadece somut, tematik kanalları İnternet’te kurar, yayın yaptırabilirsiniz ama çok fazla insana izletecekseniz bunu mutlaka popüler diziler marifetiyle insanların daha rahat izleyebileceği bir formata sokarak izletmek gerekiyor. Örneğin sağlık kanalını kuracak olursanız yirmi dört saat sağlığı veremezsiniz, insanlar sıkılır, kaçarlar veya bizim yaptığımız gibi TRT Okul kanalı sadece, sürekli işte, sınıfta ders anlatan bir alandan çıkarıp eğiterek, eğlendirerek daha doğrusu eğitime modelini geliştirmek gerekir ki bir TRT Okul’da onu yaptık. On iki saat Anadolu Üniversitesi’ne tahsis ettik, oradan belki eğitim programları veriliyorken diğer kalan on iki saati gene arka planında eğitim olan ama eğlendirici bir üslup koyduk, özellikle buna da dikkat etmek gerekiyor.

Kadının medyada yanlış temsili belki tartışılmalı. Biraz önce yani ısrarla vurguladığım ama belki net cümle bu şekilde olabilir, çok fazla televizyonlarda boy gösterisinden öte gerçekten doğru bir tarzda kadınlar medyada yer alsın, bunu belki vurgulamak lazım.

Kadın ve cinsellik konularının daha özenli seçilmesi gerekiyor. Mesela bir sağlık programı işlenirken sağlık programında kavramlar, kadın daha dikkatli irdelenmesi gerekirken işin tamamen obje yerine konarak işlenmesi veya cinsel güdülerin harekete geçirilmesi anlamında işlenmesi –sanıyorum- önce kadınları sonra da izleyicileri rahatsız ediyor. Bunlara dikkat etmek gerekiyor.

RTÜK özellikle ve yayıncı kuruluşlar, başta TRT, kamu yayıncısı olmamız hasebiyle, diğer özel televizyonlar kadınlarla ilgili yapacağımız çalışmalar çok daha titiz yapmamız gerekiyor, titiz belki götürmemiz gerekiyor. Hatta bu noktada geleceğe dönük olarak kadınlardan oluşan bir belki komisyonun, komitenin programları canlı yayınlar dışında en azından izleyerek öneriler getirmesi gerekiyor. Aksi takdirde bir çalışmaya başladığınızda konu gene mecrasından sapıp kadınlara zarar veren hâle dönüşüyor. Onun için toplumsal cinsiyet eşitsizliğini belki aşma adına somut bu anlamda çalışmalar yapılabilir ancak eğer çok hızlı mesafe alınması gerekiyorsa bağlayıcı, bu bir kanun olabilir, -ki çok tasvip etmiyorum- RTÜK’ün belki tavsiye niteliğinde ama takip edebileceği bir karar mekanizması olabilir yahut da gene biz televizyoncuların, medya sektörünün kendi aralarında kurduğu, oluşturduğu sivil toplum örgütü marifetiyle bu anlamda daha dikkatli davranmamız gerektiğini belli aralıklarla, toplantılarla vurgulayan bir yöntem geliştirirsek daha düzgün olur diye söylüyor, arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, isterseniz sırayla şöyle başlayarak gidelim. Sizlerden de hani konuya yönelik açıklamalar yapıldı. Sizin de görüşlerinizi, tespitlerinizi ve daha iyiyi birlikte yakalamak adına önerilerinizi alabilirsek memnun oluruz.

BİANET TEMSİLCİSİ ÇİÇEK TAHAOĞLU – Ben Bianet, Bağımsız İletişim Ağı haber sitesinin kadın ve LGBT hakları editörüyüm.

Bianet’i kısaca anlatayım öncelikle. Bianet IPS İletişim Vakfı bünyesinde on iki yıldır hak odaklı habercilik temelinde günlük habercilik yapan bir haber portalı. Yani “hak haberciliği” derken biz esas olarak kadın hakları, LGBT hakları, ifade özgürlüğü, insan hakları ve çocuk hakları konularından bahsediyoruz ve bunların hepsine özel editörlerimiz var yani herkes bir konuyu ele alıyor. Yani tabii ki, çevre, hayvan hakları falan gibi diğer hak temelli alt başlıklarımız da var ve Bianet aslında “Başka bir iletişim mümkün mü?” sorusuna bir yanıt arayışı olarak çıktı yani aslında tam olarak bu Komisyonda tartıştığımız şeye bir yanıt arayışı olarak çıktı. Toplumsal cinsiyete duyarlı, kadın odaklı habercilik yapmak için yola çıktık bir taraftan. Yani biz bir model geliştirdik, ana akım medyanın dışında bir model geliştirme gayretindeydik her zaman ve Bianet’i ona göre oluşturduk ve bizim için Bianet’in kadın odaklı

habercilik modeli bu toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için de bir çözüm önerisi aynı zamanda. Kısaca bahsedecek olursam bundan, biz kadın haberlerine yani bütün habercilik anlayışımıza kadının eşit temsilini yayıyoruz. Yani görüş aldığımız uzmanlar, haber içerikleri, kullandığımız haber fotoğrafları, çünkü temsil en önemlisi toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında ve bu hani kadın ve siyaset, kadın ve ekonomi gibi özel programlar yapılarak sağlanabilecek bir şey değil toplumsal cinsiyet eşitliği. Herhangi bir siyaset programında kadının eşit temsilini sağlamak kadın ve siyaset diye bir program yapmaktan çok daha etkili olacaktır uzun vadede.

Son zamanlarda da zaten medyada bu kadın meselelerinin görünürlüğü oldukça arttı. Eskiden hep 3'üncü sayfada okuduğumuz kadın cinayetleri 1'inci sayfalarına taşındı gazetelerin ve aslında bu bir fırsat çünkü artık kadınların görünürlüğü arttı, kadın sorunlarının görünürlüğü arttı ama hâlâ kötü bir yani negatif bir tutumla ele alınıyor bu konular kötü bir dille, kötü bir söylemle ele alınıyor. Hazır bu görünürlük artmışken de bu kadın haberlerini hak odaklı yaparak bu toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayıp medyadaki cinsiyetçiliğin dönüştürülebileceğine inanıyorum.

Dolayısıyla ben biraz kadın odaklı habercilikten bahsetmek istiyorum. Yani biz kadının sadece kadına değen meselelere, haberlere sıkıştırılmasına karşıyız demin dediğim gibi. Her yaptığımız haberde kadını görmeye, merkeze almaya, eşit temsilini sağlamaya çalışıyoruz ve medyadaki eril dili sarsmaya çalışıyoruz, demin bahsettiğimiz şeyler aslında bunlar. Biz kadın odaklı haberlerimizi birkaç ana eksen çevresinde geliştiriyoruz. Bu, gündemdeki olayların kadın bakış açısıyla ele alınması en önemlisi. Görüş aldığımız uzmanları, haber kaynaklarımızı, kullandığımız haber fotoğraflarında kadının eşit temsilini gözetiyoruz, bazen sadece kadınlardan görüş alıyoruz konusuna göre. Kadına yönelik hak ihlallerinin ve toplumsal cinsiyet odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarının yakın takibini yapıyoruz, onların her türlü etkinliklerini, projelerini, çalışmalarını haberleştiriyoruz, özel röportajlar yapıyoruz ve bu konuları gündeme getirmeye çalışıyoruz elimizden geldiğince. Bunun dışında kadınları ilgilendiren ulusal ve uluslararası düzenlemelerin takibini yaparken de sürekli olarak kadınların bu konudaki talepleri, eleştirileri, görüşleri ve değerlendirmeleriyle birlikte yer vermeye çalışıyoruz bu düzenlemelere.

Biz ayrıca yani 2001'den beri yaptığımız üç aylık ifade özgürlüğü raporlarının yanı sıra 2008'den beri de aylık bir tarama yaparak her ay bizim "erkek şiddeti" demeyi tercih ettiğimiz kadına yönelik şiddet vakalarının raporlarını çıkarıyoruz. Size de getirdim bundan kütüphanenize ya da çalışmalarınıza katkıda bulunması için bırakacağım. Burada Medya Takip Merkezi üzerinden ulusal, yerel gazetelerde, haber ajanslarında ve haber sitelerinde haber olabilmiş şiddet vakalarını sayıyoruz tek tek ve analizler yapıyoruz. Bu analizleri de yani biraz toplumdaki değişkenlere göre çeşitlendirip yenilemeye çalışıyoruz yani gündemde olan şeylere göre yeni analizler ekliyoruz. İşte, bu kadının şiddetten korunması yasası sırasında tartışılan konular bizim analizlerimize çok yeni dinamikler ekledi. Şimdi, mesela koruma talep ettiği, savcılığa veya polise şikâyetinde bulunduğu ya da sığınma evlerine yerleştirildiği hâlde öldürülen, yaralanan kadınları her ay veriyoruz kaç tane olduğunu. Cinayet aletleri ve yöntemleri, şiddet uygulayan ve şiddete maruz kalanın ilişkisi gibi detaylara çok önem veriyoruz çünkü bunlar kadınların yasalarla da korunması açısından çok önemli veriler sağlıyor sonrasında.

Ayrıca yeni bir raporumuz da var "Kadınlar Mücadele Ediyor, Erkekler Yargılanıyor" başlığıyla yayınladığımız bir rapor. Biraz kışkırtıcı bir dil kullanmak istedik bunda çünkü burada bir şiddet tablosu çıkarıyoruz, her ay şu kadar kadın ölüyor, tecavüze uğruyor ve sadece haber olabilmiş vakalar olduğu hâlde sayılar gerçekten çok korkutucu oluyor. Bunun karşılığında neler oluyor? Bunlar olurken aynı sırada yasal düzenlemeler ne oluyor? Siyasette ne oluyor? Yani bu şiddet ortamını hazırlayan şeylerin de bir altyapısını da öbür raporumuzda sunmaya çalışıyoruz. Bir taraftan da devam eden yargı kararlarını yine, şiddete maruz kalan kadınların faydalanabileceği bir şekilde bu raporlarımıza ekliyoruz.

Buna benzer raporları bir sürü kadın odaklı basın kuruluşu yapıyor aslında. Mesela Kazete'nin geçenlerde yaptığı bir çalışma vardı ve ocak ayı içinde Medisin kadına yönelik çalışmalarını, milletvekillerinin verdiği yasa teklifleri, soru önergelerinin bir çetresini tuttular ve bu çalışmanın sonucunda kadın sorunlarını gündeme taşıyan 50 tane soru önergesinin yanıtlanmamış bir şekilde Mediste durduğunu ve bunların kim tarafından verildiği, kime sorulduğu ve içerikleriyle birlikte gayet güzel bir çalışma yaptılar.

Yani bütün bu çalışmalarla aslında kadın odaklı habercilik yapan medyalar var, basın organları var ve bunlar ana akımın içine dâhil olmasalar da yavaş yavaş ana akımı ölçülebilir olmasa da etkilediğini biz gözlemliyoruz. Ana akımın kullandığı terminolojiler açısından, haber içerikleri açısından bir alışveriş oluyor ana akım ve ana akım dışı şeyler arasında.

Şimdi, mesela 8 Mart yayınlarında bir dil terminolojisinin değiştiğini gördük. 8 Martlar her zaman kadın haberlerine en çok yer verilen günlerdir ama -25 Kasımlar ve 8 Martlar- yani şeyi gördük, eskiden, eskiden değil hâlâ yapılıyor, genelde, medyadaki mevcut durumda şimdi, Türkiye gündemindeki bu şiddet konusu olduğu için bunun üstünden örnekler vererek gitmeye çalışıyorum. Mesela 25

Kasım'da İstanbul Sözleşmesi imzalandığında, Türkiye ilk taraf ülke olarak bunu imzaladığında “Kadına Yönelik Şiddete Adam Gibi İmza” ya da işte, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu çıktığında “Karısını döven yandı” ya da “Dövmeden önce anneni düşün” falan gibi başlıklar atan medyanın dilinin biraz da olsun değiştiğini yani şiddeti hep bahanesiyle sunan, meşru kılan medyanın artık biraz daha kadınların bu konuda mağdur olduğunu ve kadınların buna karşı mücadele etmeye başladığını, görünür kılmaya başladığını gözlemliyoruz.

BAŞKAN – Peki, bu konuda önerileriniz var mı?

BİANET TEMSİLCİSİ ÇİÇEK TAHAOĞLU – Evet yani hani kadın odaklı habercilik...

BAŞKAN – Yani bunu dönüştürmek adına siz deskriptif bir şey yaptınız ama...

BİANET TEMSİLCİSİ ÇİÇEK TAHAOĞLU – Ona geçiyorum yani önerilerim tabii ki var.

Şimdi, zaten kadın erkek eşit temsili, -deminden beri siz de bahsediyorsunuz, siz de konuşuyorsunuz- bu çok önemli bir şey çünkü kadınların karar mekanizmalarında yer alması kararların biraz kadın bakış açısıyla alınmasını, erkeklerin kadınların adına, erkeklerin kadınlar için uygun olduğunu düşündüğü şeylere karar vermesi yerine kadınların kendileri için ne istediğine karar vermesi açısından karar mekanizmalarında yer alması çok önemli bir şey. Bu sadece tabii ki, medyadaki oranlarla çözülecek bir şey değil. Şu anda -ben yani televizyonları bilmiyorum- yazılı gazetelerde yaptığım araştırmada Türkiye'nin tek bir kadın genel yayın yönetmeni var, sadece 2 tane yayın koordinatörü var yazılı basında, yazı işleri müdürleri arasında sadece 4 tane kadın var ve gerisi tamamen erkeklerden oluşuyor ve demin hani okuduğum haber başlıkları da erkeklerin oluşturduğu karar mekanizmalarının bir sonucu olarak yansıyor. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun kota konusunda yaptırımlar uygulayabileceğini düşünüyorum. Kotanın zorunlu hâle getirilmesi, bu kotaya uymayanlara yaptırımlar uygulanması kadın erkek eşit temsili açısından çok önemli bir nokta.

Bunun dışında kadın ve LGBT gruplarının, basın organlarının teşvik edilmesi önemli bir şey. Yani bir taraftan ana akımda eşit temsili sağlarken bir taraftan da zaten hani 1-0 yenik başladığımız noktadan yeni yayın organları ya da var olan kadın yayın organlarının teşvik edilmesi yine Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun yapabileceği bir şey. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarının da görünür kılınmasına yardımcı olabileceğini düşünüyorum Komisyonun, yani kamusal açıdan görünür kılınması. Tabii ki sizin çağırıp fikir alışverişinde bulunduğunuzu biliyorum, onun dışında bir şeyden bahsediyorum.

Şimdi, en önemli şey, haberdeki dilin değişmesi gerekiyor. Mesela, bu Komisyona başladığımızdan beri en önemlisi “bayan” kelimesi, 300 kere “bayan” kelimesini duyduk ama kadınlar kendilerine “kadın” denmesini istiyor, “bayan” denmesini istemiyor. Buradan başlanabilir. Komisyon kendi dilini oluşturarak bu konuda öncü olabilir çünkü kadınlar hiçbir zaman “bayan” demiyor, hep erkekler “bayan” diyor yine.

Ayrıca, yine medya okuryazarlığı meselesi, sizin de söylediğiniz gibi ama medya okuryazarlığına önem vermeliyiz, somut bir çözüm önerisi değil. Evet, medya okuryazarlığı dersleri veriliyor ama ne yapılabilir? Bu medya okuryazarlığı derslerinde toplumsal cinsiyet dersleri eklenmesi gerekiyor bu eşitliğin sağlanması için. Bunun için ilköğretimden itibaren bütün ders kitaplarında hâlâ çok cinsiyetçi kalıplar mevcut. Bununla ilgili birçok akademik çalışma yapılıyor, bir sürü doktora tezi var. Komisyon, YÖK ve MEB gibi kurumların yönetmeliklerini inceleyip müfredata dair kadın odaklı tavsiyelerde bulunabilir. Bu tarz şeyler çok olumlu sonuçlar doğurabilir. Ayrıca, iletişim fakültelerinde toplumsal cinsiyete duyarlı habercilik, halk odaklı habercilik ya da kadın odaklı habercilik gibi dersler verilmiyor. Dolayısıyla, iletişim fakültelerinde, bu derslere, yani toplumsal cinsiyete duyarlı olmadan yetiştirilen gazetecilerin ortaya koyduğu haberler de toplumsal cinsiyete duyarlı olmuyor maalesef. Yani eğitimde bunun konulması hem medya... Çünkü sonuçta insanlar ya medyada içerik üreticisi oluyor ya da okur oluyor, her hâl ükârda bunun bir tarafında bulunuyor ve medyanın düzgün denetlenmesi de okurlar tarafından oluyor. Bu dil ve söylem çok önemli.

Ayrıca, son olarak da Komisyonun toplumsal cinsiyet konulu soru önergelerinin takipçisi olması gerektiğini düşünüyorum. Şimdi, kadına yönelik şiddet bu kadar yoğunken, gündemdeyken elli tane bu konuyla ilgili cevaplanmamış soru önergesi var, bu kamuya açıklanıyor ve bunun üstüne de bir şey gelişmiyor. Biz hepimiz biliyoruz, siz de biliyorsunuz. Ama buna bir çözüm üretilmesi gerekiyor.

Dolayısıyla, Komisyonun aslında yapabileceği birçok şey olduğunu düşünüyorum bunların teker teker takipçisi olarak, eğitimden başlayıp Meclise getirilen teklifler ve soru önergelerine kadar.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Çok teşekkürler davetiniz için.

Ben de Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneğinin editörüyüm. Çok uzun yıllardır toplumsal cinsiyet ve medya odağında birtakım çalışmalar yapmaya ve bu konuda bir bilen olmaya gayret ediyorum.

Size, bu perspektifte Uçan Süpürge’de nasıl bir yayıncılık faaliyeti içindeyiz, çok kısaca onu özetleyeceğim, daha sonra medyaya cinsiyet eşitliği ya da eşitsizliği perspektifinden nasıl baktığımıza dair bir fotoğraf çekeceğim, son olarak da çözüm önerilerimle bitireceğim.

Biz, Uçan Süpürge’de bu zamana kadar gerek “Uçan Haber” adlı kadın dergimiz, ki alternatif bir yayındır, gerek yerel kadın muhabirler ağıımız, ki 2003 yılından beri kadınların yerelde de kendi haberlerini yazmalarına olanak veren çok alternatif bir haber ağı örgütlenmesi yaratan haber ağıımızla gerek hâlihazırda süren web sitemiz ucansupurge.org’ ta bu cinsiyet eşitliğini haber diline, içeriğine, haber üretim süreçlerine nasıl katabiliriz, nasıl bunu içselleştirip yaygınlaştırabiliriz kafa yoran bir yapıda çalışıyoruz. Çok sevinerek söylüyorum, hâlihazırda, şu ay itibarıyla Türkiye’nin her yerinden, hatta başka ülkelerden de, İsviçre’den Azerbaycan’a kadar 500’ ün üzerinde gönüllü kadın muhabirimiz var, bizde kayıtlı ve onlar bir haber üretim süreci içine girdiler. Tabii, keşke TRT de bu kadar yaygın bir ağı içindeyken ve kamu yayıncılığını sırtlanmışken, umuyorum ki, muhabirlerimizin de kendi yerellerinden tıpkı bir TRT muhabiri gibi haber göndermeleri, bu haber süreçlerine, haber odalarına katkıda bulunmaları mümkün olsun. Belki ilerleyen zamanda böyle bir desteğimiz de olabilir; kamu yayıncılığını da cinsiyet eşitliği doğrultusunda geliştirmek anlamında bir katkımız olabilir diye bunu söylüyorum.

Şimdi, medya konusuna tabii nereden başlayacağımı bilmiyorum, o kadar geniş bir konu ki. Bir taraftan, hepimizin bildiği gibi, demokrasilerde medya bir dördüncü kuvvet olarak tanımlanır ve ekonomi ve devlet sektörlerinden sonra bir üçüncü sektör olarak tanımlanır, bir de Amerikalı bir sosyolog olan Rivers’in deyimiyle “öteki hükûmet” ya da “ikinci hükûmet” de denir medyaya. Yani bu kadar aslında hayatımızın her alanında önemli, etkili bir araç. Medya kadınların gündemine ya da kadın hareketinin gündemine 70’lerden itibaren girdi ve bir mücadele alanı, bir problem alanı olarak tanımlanmaya başlandı ve 75’ten itibaren de medyadaki kadın oranı, kadın varlığı artmaya başladı. Bu tabii beraberinde pek çok sorunu da getirdi. Toplantının başından beri farklı biçimlerde değinilen bu medyadaki cinsiyetçi temsiller meselesi hâlen zaten çok önemli bir gündem olarak karşımızda. Bu da çok kabaca ve artık herkesin çok iyi ezbere bildiği bir anlatımla söylersek, kadınların bir arzu nesnesi olarak, arka sayfa güzeli olarak ya da magazin eklerinde ya da sürmanşetlerde daha görüntü malzemesi olarak kullanılmasına dayalı bir temsil, daha üçüncü sayfa, cinayet, gasp, kapkaç gibi vakalarda bir üçüncü sayfa temsili olarak kullanılması ya da böyle çok ağır mevzularda yani ekonomi gibi, siyaset gibi çok erkekleştirilmiş, çok cinsiyetlendirilmiş alanlarda yok olarak temsili kadınların. Bu üç temsil içinde biz yuvarlandığımızı görüyoruz, yani ya aslında varız ve işte becerikli ev kadını olarak, iyi anne olarak, kutsal anne olarak, ailenin taşıyıcısı kadın olarak varız veya aslında hiç yokuz. Bunların dışındaki temsillerde az oranda var olduğumuzu görüyoruz. Bu, elbette bir problem çünkü temsil, görünürlük biz kadınlar açısından çok önemli çünkü kendi sözümüzün, kendi bakış açımızın, taleplerimizin, beklentilerimizin, ihtiyaçlarımızın gündeme girmesi, dolaşıma sokulması anlamında var olmamız önemli. Zaten temsil bu kadar önemli bir mesele olmasaydı, biz herhâlde “Mediste niçin bu kadar az milletvekili kadın var?” a da çok kafa yormazdık. Bu da bir bizim için bir problem.

Medya, toplumsal cinsiyet açısından niçin önemli? Çünkü her şeyden önce insan hakları, kadınların insan hakları ve kadın erkek eşitliği mücadelesinde medya çok önemli bir araç, bir mücadele aracı bizim için, bu mücadelenin görünür kılınmasında çok etkili, kadınların ve kadın örgütlerinin seslerini birbirlerine duyurabilecekleri önemli bir mecra, eşitsizlikleri açığa çıkaran, mekanizmaları denetleyen, hatta hesap sorma işlevini bize kazandıran bir araç çünkü çok büyük ve yaygın bir güç medya ve her şeyden önce toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını yaratmak ve yaygınlaştırmak için de en elverişli alan, yani örneklerle, görsellerle. Fakat medyanın mevcut durumu bütün bunları yapmaktan oldukça uzak ve giderek de bu hırçın ve sert ve çok rekabete dayalı, artık her şeyin çok ekonomi üzerinden tarif edildiği bir medya ortamında bizim de kendimize bu anlamda yer açabilmemiz, yani eşitliği dile getirebilmemiz, temsilleri tartışmaya açabilmemiz oldukça güç ama bunun için de kadınların bir mücadelesi var.

Medya ile kadınlar arasındaki ilişki aslında diyalogdan çok bir monologa dönmüş durumda. Çünkü medya bizim için birtakım içerikler belirleyip “Siz busunuz.” dedikçe biz de “Hayır, bu değildir ama aynı zamanda şuyuz, şuyuz, şuyuz ve şuyuz da.” deme ihtiyacı içindeyiz. Çok sinsi bir ideolojinin aslında aracı da bir taraftan medya; o da cinsiyetçilik. Bu, o kadar sinsi bir şekilde topluma ve gerek özel alana gerek kamusal alana sirayet etmiş durumda ki biz hep şöyle zannediyoruz: Eğer bir yayının içinde doğrudan kadınları hedef alan, yani “Kadınlar işe yaramaz yaratıklardır, kadınlar şöyledir.” diyen içerikler varsa biz aslında cinsiyetçilikten bunu anlamıyoruz. O “sinsi” dediğimiz şey, gerçekten eksik temsil, yetersiz temsil, bir şekilde kadınların o ataerkil rol kalıplarının içinde gösterilmesi, resmedilmesi. Biz, aslında bunları daha önemli bir sorun alanı olarak görüyoruz çünkü bunlar kemikleştikçe bizim bunlarla

mücadele etmemiz de oldukça güçleşiyor. Yani herhangi bir televizyon dizisi içinde kadınlar hakikaten hep edilgen, hep mutfakta resmediliyorsa, hep annelikleri üzerinden bir fotoğraf tarif ediliyorsa kadınlar için, hep ev işleriyle uğraşıyorlarsa dışarıda bir çalışma alanında yoklarsa ama onun dışında erkekler dışarıda para kazanan, çalışan, eve gelen, evin -tırnak içinde- “namusunu” koruyan, evin ekonomisini idame ettiren kişiler olarak varlarsa bu da bir cinsiyet eşitsizliği profili ve dolayısıyla bunun da dönüşmesi lazım.

Bir başka problem, medyanın kadınlar açısından neyin haber olup neyin haber olmadığını çok yanlış bir biçimde, hatta bazen son derece küstah bir biçimde tayin ediyor olması. Biz öyle örneklerle karşılaşırız ki kadın çalışmaları içinde, yani sansasyonel bir rakamınız yoksa çalışmalarınıza dair, çok çarpıcı açıklamalarınız ya da çok kurumlara saldırı içeren örnekleriniz, araştırmalarınız, söyleminiz yoksa bunların çoğu zaman haber olmadığını görüyoruz. Yani yazı işleri masası, genel yayın yönetmenleri, yani erkeklerin aslında çok olduğu ve kadınların çoğu zaman alınmadığı odalarda “Bu haber değildir.” ve “Bu haberdir.”e verilen kararın da gerçekten cinsiyetçi olduğunu görüyoruz. Biz de tabii bununla mücadelede daha az haber vermeye ya da gazetecilerle daha az ilişkileneceğimize doğru giden bir refleks içine giriyoruz ve bu da aslında hiç hoş değil. Yani bazen destek verirken bile kuyu kazabiliyor medya sektörü. Onu da belirtmek istedim.

Şimdi, çözüm önerilerine geçmeden önce “Ne yapabiliriz?”le ilgili birkaç şeyden bahsedeceğim. Biliyorsunuz Türkiye’nin altına imza attığı uluslararası sözleşmeler var, CEDAW Sözleşmesi bunlardan biri, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi. Bu Sözleşme kapsamında biz kadın örgütleri olarak 2004 yılında devletin resmî raporuna alternatif bir gölge rapor hazırlamış idik ve 2004, neredeyse on sene geçti aradan ve o raporda da bazı tespitlerimiz vardı, hepsinden bahsetmeyeceğim ama mesela özellikle medyada çalışanların eğitimi, reklam denetim kurullarında kadın temsilcilerin bulunması, medyada karar mekanizmalarındaki kadın sayısının artması için geçici özel önlemlerin alınması, yani pozitif ayrımcılık; bunun gibi maddeler vardı. Biz bunları Birleşmiş Milletlerin New York’taki merkezinde CEDAW Komitesine de sunmuş idik ve o tarihten beri hâlen bu Sözleşme de yürürlükte ve Türkiye’nin de taahhütleri var. Şimdi, tabii Anayasa süreci de var. Biliyorsunuz 90’ ıncı maddeye göre bu sözleşmeler yasa hükmünde, dolayısıyla ulusal mevzuat da düzenlenirken bunları göz önünde bulundurmanız lazım. Tabii, milletvekillerinin de bu sözleşmelerin ilgili maddeleri, medya alanında neler söylemiş kadın örgütleri, neler talep etmişler, bunları da takip etmesinin faydalı olduğunu düşünüyorum.

Önerilerimizden kısaca bahsedeceğim.

Şimdi, her şeyden önce -biraz Çiçek de bahsetti gerçi- gazetecilik eğitiminin gözden geçirilmesi, iletişim fakültelerinde bir toplumsal cinsiyet dersi olması bu anlamda çok önemli. Bu, bazı fakültelerde seçmeli ders olarak var ama belki bir düzenlemeyle zorunlu ders hâline getirilebilir.

Medyada çalışanların haklarını koruyan yasal düzenlemeler. Bu, tabii bizi de ilgilendiriyor çünkü onlar da bazen, yani muhabirler, karar mekanizması ile haber kaynakları arasında sıkışıp kalıyorlar. Yani biz onları aslında medyadaki elimiz, gözümüz, kulağımız olarak kullanmak istiyoruz, biz onlara haber desteği sağlıyoruz, onlardan böyle bir fayda alıyoruz ama onlar da bazen yaptıkları haberleri kabul ettiremeyebiliyorlar az önce belirttiğim sebeplerden dolayı.

Bir başka konu, kamu yayıncılığındaki potansiyelin cinsiyet eşitliği perspektifinden dönüştürülmesini ben çok önemli buluyorum. Şimdi, tabii ki TRT meselesi kaç yıldır kadın örgütlerinin de hep eleştirdiği bir yapıda olmuştur. Ama bir taraftan şöyle de hakkını vermek lazım; biz bu zamana kadar çok fazla ilişkilendik gerek TRT radyolarıyla, gerek televizyonlarıyla. Ben çok sayıda programa konuk olduğumda şöyle bir kıyaslama da yapma fırsatı buluyorum: Hakikaten en çok dersine çalışan, en güzel soruları soran spikerler çoğunlukla TRT programlarında karşımıza çıktı. Şimdi, böyle bir potansiyel varsa bunu gerçekten çok iyi değerlendirebilir ve örnek olabilir TRT, yani “Ben cinsiyet eşitliğini, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını yayınlarımda yansıttım.” diye gerçekten dünyaya örnek olabilecek devrim niteliğinde bir girişimin içinde bulunabilir ki herhâlde sabahın beri yaptığımız bütün bu tartışmaların da odağında bu var. Yani hem çok yaygın hem Artvin’in dağ köyündeki kadının da dinleyebildiği, izleyebildiği bir yayın hem Mersin’in periferindeki kadının da dinleyebildiği, ulaşabildiği bir yayın. Bu kadar yaygın, bu kadar geniş ağı olan, pek çok kanalıyla her yere ulaşabilen bir kanalın bunu yapması gerçekten toplumun da algısını bu yönde değiştirecektir ve diğer kanallara da örnek olacaktır, ticari ve hırçın ve o yıkıcı rekabetle bizi ha bire mağdur eden, yağmalayan pek çok özel medya kuruluşuna da bir örnek olacaktır diye düşünüyorum.

Bağımsız araştırmalar çok önemli, özellikle TÜİK verilerinde karşımıza çıkan bir sorun bu. Yani TÜİK’in medya verilerine baksanız orada Türkiye’de çok sayıda, belki 20-30 tane yayın yönetmeni kadın olduğunu size söyler ama aslında yoktur çünkü biz hep ana akımı baz alırız çünkü en çok izlenenler, dinlenenler onlardır. Yani örnekse, Çorum’daki bir sektörel derginin yayın yönetmeni kadın

olabilir ve bu o istatistiklere o şekilde giriyorsa aslında pek de bir şey ifade etmez çünkü yaygınlığı, ulaştığı kitle bakımından bizim esas almamız gereken ana akımdır ve hâlihazırda zaten kadınların oradaki durumu da içler açısı, bunu biraz önce de konuştuk.

Kadınların bağımsız medya izleme grupları kurması, aslında, sanılan aksine, medya kuruluşlarına, oradaki yapılara düşman, onları her seferinde deşifre eden, afişe eden bir çaba değil, tam tersine, yayın kuruluşlarının da bence çok işine yarayacak içeriği, veriyi üretecek bir çaba diye düşünüyorum. O yüzden kadınların bu grupları kurması, sürdürmesi çok önemli çünkü bizler izleme yaptığımız sürece o yayınlardaki problemleri alanlar nereler onları tespit edebiliyoruz, tarif edebiliyoruz, gösterebiliyoruz ve bunların düzeltilmesi noktasında bir mesajı iletmış oluyoruz o kurumlardaki karar vericilere. Çünkü cinsiyet körlüğü toplumun her alanında olduğu gibi yayıncılık sektöründe de maalesef var, hem gazetelerde hem televizyonlarda ve diğerlerinde.

Bir diğer çözüm önerimiz, yerel medyanın ve yerel haberciliğin güçlendirilmesi. Çünkü ana akım medya çok baskın ve biz Türkiye'nin bütün kentlerinde çalışmalar yürüttük ve hâlen de yürütüyoruz. Orada gördüğümüz yerel gazetelerin artık iyice büyük ve yaygın merkezî yayınlara öykündüğünü, haberlerini, sayfa tasarımlarını onlara göre düzenlemeye başladıklarını, yerel haberciliğin kendi kimliğinden çok şey kaybettiğini görmeye başladık. Bu, tabii, kadınlar ve medyanın ilişkisine de başka türlü yansır. Mesela şöyle örnekler hatırlıyorum ben, X kentte bir yerel gazete yöneticisi şöyle söylemişti: "Ben ne yapsam tirajımı artıramıyorum. Ruj verdim gazetenin ekinde olmadı, deterjan dağıttım olmadı, 8 Martta kadınlara özel sayfalar yaptım yine de olmadı." dedi. Mesela kadınlara medyanın yer vermesinin böyle algılanması, yerel medyada da tıpkı ana akım medyada olduğu gibi problemleri bir alan. Aslında bizim istediğimiz öyle 8 Martta özel sayfalar değil -yani 23 Nisanda Başbakanın koltuğunu bir çocuğa terk etmesi gibi bir lütuf değil- aslında, bütün haberlerin içinde, bütün içeriklerde, bütün açık oturumlardan siyaset, spor sayfalarına kadar her yerde kadın sözünün yankılanması. Yerel haberciliği güçlendirirsek, bu doğrultuda güçlendirirsek bence çok yol katedeceğiz diye düşünüyorum.

Bir diğer önerimiz, sansürün değil öz denetimin teşvik edilmesi yani medya kuruluşlarının kendi etik ilkelerini yine cinsiyet eşitliği perspektifinden oluşturmaları, bunlara sadık kalmaları, bunları şeffaf bir biçimde yayınlamaları. Ki bu da yine, Türkiye'yi gezerken görsünüz, bazı medya kuruluşlarında, televizyon stüdyolarında özellikle, binalarında aslıdır, bunları yayınlarlar ama bunların çoğunda bir kadın vurgusu yoktur.

Bir diğeri, tabii ki Çiçek de bahsetti, kadın kotası uygulaması, yani karar verici mekanizmalarda kota gerçekten çok önemli, kadınların orada yer alması lazım.

Bir diğeri -ki bence çok önemli, pek değinildi mi bilmiyorum buna alt komisyonunuzda- medya kuruluşlarının ombuds kişileri, yani okur temsilcileri. Bunlarda kadın var mı bilmiyorum, belki uzman arkadaşların bilgisi vardır ama buralarda kadınların da görevlendirilmesi ve bu ombudsluk...

BAŞKAN – TRT' de de kurdunuz mu?

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Okur temsilciniz var mı Sayın Genel Müdürüm?

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Okur yok, izleyici temsilcileri var.

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Okur değil, izleyici temsilcisi; evet, var değil mi.

Bunlar önemli çünkü bizlerin doğrudan izlediğimiz ve rahatsız olduğumuz ya da beğendiğimiz ya da itiraz edeceğimiz, hani her iki şekilde de mesajlarımızı o yayın kuruluşuna iletilmesi çok önemli çünkü bu kişiler o anlamda bir araç çünkü her zaman kadınlar gazetelere, TV' lere ulaşamayabilirler; bunların yaygınlaştırılması lazım.

Tabii ki alternatif yayınların yaygınlaştırılması, desteklenmesi çok önemli. Özellikle dağıtım, satış aşında -ki bunda da tekeller var biliyorsunuz ve bayağı masraflı mekanizmalar onlar- kadınların ürettikleri herhangi bir alternatif yayını çok rahat herhangi bir bayide ya da dükkânda satışa verebilmeleri oldukça güç. Bununla ilgili ne gibi düzenlemeler yapılabilir diye de belki bir araştırmak lazım.

Medya tabii ki demokratik olmak zorunda ve demokrasi de cinsiyet eşitliğinden uzakta, bundan azade düşünülebilecek bir şey değil. O açıdan, bence bu bir zorunluluk. Bizim tabii ki medyadan beklentimiz, gerek kamu yayıncılığı gerek özel sektörden beklentimiz kadınlara böyle bir şeyleri lütfetmek değil ya da sadece içinde kadın geçen haberlere, programlara, içeriklere ağırlık vermek değil; gerçekten temsilden başlayarak, içerikten başlayarak bütün o üretim süreçlerine kadın bakışını dâhil edebilmek ve kadın sözünü bu anlamda yaygınlaştırabilmek. Gerçekten çok rahatsızlık verici bir şey çünkü. Televizyonu her açtığımızda Irak' ın işgalini konuşuyorsak da aynı, küresel ısınmayı konuşuyorsak da ya da Japonya depremini konuşuyorsak da aynı birtakım erkekleri oralarda görmek, sadece

erkek sözünün orada dolaşıma girdiğini görmek hakikaten kadınlar açısından iyi bir şey değil. En azından biz izleyici olarak kendimizi o kadınların yerine koyduğumuzda “Niçin biz orada yokuz, niçin aslında hiç mi kadın yok ülkede?” Bu kadar çok çalışan kadın var, bu kadar akademisyen, aktivist, gazeteci, bazı konularda bilen kadınlar var; onlara yer vermek önemli.

Bir de bir soru var: Özellikle TV kanalları açısından bu cinsiyetçiliği reddetme, tersine, kadın bakış açısını benimseme ve yaygınlaşma kriterlerini kullanarak bir rekabetçi ortam yaratılabilir mi? Yani aslında bütün medya kuruluşları artık bu doğrultuda bence rekabet etmeli ve birbiriyle yarışmalı “En iyi cinsiyet eşitliği bakış açısını ben yansıttım programlarıma, yayınlarıma.” Diye; bizim hayalimiz, ütopyamız böyle bir şey. Bu da umuyorum, bir şekilde olur.

Bir önerim daha vardı, onu atlamış olmalıyım. Tabii, bütün medyada çalışan muhabirler ya da diğer kişiler hepsi bu işin okullarından gelmiyorlar elbette. Okullardaki eğitim çok önemli ama bir de alaylılar var, onlar için de belki hizmet içi eğitimlerle... Bu nasıl bir zorunluluk hâline getirilir bilmiyorum ama bu bakış açısı da olabilir diye düşünüyorum.

Aktaracaklarım sanırım bu kadar. Haa, bir de TRT Genel Müdürüne şöyle bir önerim de var: Tabii, yerel kadın muhabirler ağıımızdan bahsettim, o bizim için şu an çok önemli bir haber kaynağı ve bunların elbette daha etkin kullanımı -başta söylediğim gibi- çok işimize, hepimizin işine yarayacak bir şey ve bütün bu hem eleştirileri tartışmak hem kadınların kamu yayıncılığından beklentilerini belki daha derli toplu bir alanda tartışabilmek için kadın örgütleri, belki Fırsat Eşitliği Komisyonu ve alt komisyon üyeleri ve KSGM uzmanlarıyla belki daha ayrıntılı, derin bir toplantı yapmalıyız; belki birtakım kararlar, stratejiler orada ortaya çıkabilir. Sizin belki biraz bizi duymaya ihtiyacınız vardır, bizim de o yayıncılık açısından bazı fırsatları bilmeye ihtiyacımız var diye düşünüyorum. Böyle bir toplantı da bizim talebimiz olsun.

Söyleyeceklerim özetle bu kadar.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN – Tabii.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Uçan Süpürge Film Festivalini siz düzenliyorsunuz herhâlde değil mi?

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Evet.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – TRT dışında sizi yayınlayan bir televizyon kanalı oldu mu bugüne kadar?

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Oldu geçmişte, TV8 oldu ama tabii başlangıcından itibaren TRT’de bazen canlı yayın, bazen bant yayın olarak yaptık. Bu sene de yayınlıyorsunuz, ama TRT Okul’da yayınlıyorsunuz efendim.

BAŞKAN – TRT 1’e istiyoruz İbrahim Bey.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sansür ve öz denetimden bahsettiniz, çok farkını anlayamadım ben.

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Böyle bir mekanizma var diye söylemedim, yani bunu ayrı bir yerde...

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Sansür ile öz denetimi farklılaştırdınız da.

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDITÖRÜ SELEN DOĞAN – Bence farklı çünkü öz denetim medya kuruluşlarının gerçekten kendi kendilerini denetleyebilecekleri, yani bir ana haber kuşağında, ki bu kadınların en çok izledikleri Kanal D’de mesela, benim hatırladığım, çok somut örnekler var. Kadın örgütlerinin çalışmaları orada haber değeri atfetilmezken, haber olmazken mesela merdaneli çamaşır makinesinde ayran yapan kadın haberi ya da bulaşık makinesinde kumu daha iyi gitsin diye ıspanak yıkayan kadın haberi prime-time’da ana haberde yayınlandı, yani böyle içerikler ya da üç bacaklı civciv, bornoz giymiş kedi haberleri... Hâlâ bunlar var, siz de görüyorsunuz özel kanallarda. Bunların gerçekten bir öz denetim süzgecine ihtiyacı olduğunu düşünüyorum, yani bütün bunların veya işte, kadınlara karşı şiddet haberlerinin bütün o bağırış çağırışlarla, çığlıklarla, bütün ayrıntılarıyla anlatılması; erkek spikerlerin son derece pornografik bir alt metinle hatta bütün o tecavüzü, cinayeti en ince detaylarına kadar ekranda bize özetlemesinin ciddi bir öz denetim süzgecine ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Sansür elbette antidemokratik bir şey ve hiçbirimizin arzu edeceği bir şey değil, siz dâhil ve buradaki herkes dâhil ama kanallar kendi kendilerine, dillerine, yöntemlerine, kameralarına, mikrofona bir sansür uygulamalıdır diye düşünüyorum. O anlamda söyledim.

BAŞKAN – Peki, hanımefendiye söz vereceğim ama bir de hariçten söz isteyen oldu. Böyle bir usul yok ama biz demokrasinin sınırlarını genişletmeyi severiz, buyurun lütfen.

TBMM UZMAN YARDIMCISI AHMET KAYNAK – Başkanım, teşekkür ederim.

Benim bir sorum olacak. Ben Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda çalışıyordum bundan bir buçuk sene önce, Güldal Akşit'le beraber çalıştım, uzman yardımcısıyım hâlâ; şu anda Avrupa Birliği Uyum Komisyonundayım, yani Mediste çalışıyorum.

Sorum şu: Dediniz ki iletişim fakültelerinde toplumsal cinsiyet eğitimi verilsin ama şimdi radyo, televizyon ve gazetel ere baktığımız zaman -yani ben dışarıdan bakıyorum, içini bilmiyorum- kaç tane iletişim fakültesi mezunu buralarda çalışıyor? Özellikle içerik üretiminde dediniz, çünkü genel yayın yönetmenleri, onlar üst kademe, üst kademeye verilen eğitim, üst kademe değışir vesaire, o ayrı ama içerik üreten insanların kaç tanesi iletişim fakültesi mezunu? Ben bundan çok emin değilim. Özellikle hukuk fakültesi, siyasal bilgiler, sosyoloji, psikoloji, felsefe, sosyal bilimler alanında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin üniversitelerde lisans eğitiminde verilmesi gerekir bence; ki bu da yetmez. Neden yetmez? Ben hukuk fakültesi mezunuyum, "hukuk felsefesi" diye bir ders aldık, dersi 10 kişi takip ederdik. Niye? Çünkü, ortaokulda, lisede felsefe, sosyoloji dersleri aldık ama bu dersler çok kötü verildiği için üniversitede hiçbir yere çarpmadı. Dolayısıyla, bu eğitimin ortaokula ve liseye, daha da iddialı bir şekilde daha geriye yansıtılması gerekiyor. Yani sadece iletişim de değil, daha da geriye yansıtılması gerekiyor. İletişim fakültesi bence son derece yetersiz olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Peki, karşıdan bir katkı da aldık, teşekkür ediyoruz arkadaşımıza.

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM VE ARAŞTIRMA DERNEĞİ EDİTÖRÜ SELEN DOĞAN – İletişim liseleri var, belki onlardan başlayarak söyleyebiliriz; haklısınız.

TRT GENEL MÜDÜRÜ İBRAHİM ŞAHİN – Efendim, çok özür dileyerek ben de hariçten değil ama belki hariçten müdahale edeyim bu konuyla ilgili. İletişim fakülteleri dekanlarıyla geçen ay bir toplantı yaptık, orada da vurgulandı. İletişim fakültelerinin belki eğitim modellerini gözden geçirmeleri gerekiyor çünkü bütün dekanlar bizden elden çıkardığımız kameraları ve cihazları istediler. Ben de tam tersine, kendilerini eleştirdim, "Sizin bizim daha kullanmadığımız yeni teknolojileri öğrencilere öğretip belki onlar o teknolojiyle bize gelirlerse iyi olur. Yoksa, zaten bizde altı ayda bir kamera değışiyor, arkadaşlarımız uyum problemi yaşıyorlar. Onun için, eski kameralarla, eski cihazlarla ve eski yöntemlerle eğitime devam edersek tabii ki sektörü iletişim fakültesi mezunları dışındakiler kaplar." Özür dileyerek müdahale etmek zorunda kaldım.

BAŞKAN - Gerçi, şu anda, tabii, yine de, ben de uzun yıllar, aslında, hocalık yapmış biri olarak iletişim fakültelerinde de, denge değışmiştir ve iletişim fakültesi mezunları lehine değışmiştir, onar yıllık periyotlarla mukayese edecek olursak fakat o sizin söylediğiniz husus, eğitimin felsefesi ve eğitimin nereye gittiğiyle alakalı başka bir tartışmanın konusu. Çünkü, özellikle meslek eğitiminde, eğitim, mesleki gelişmelerin ve teknolojik gelişmelerin bir nevi de gerisinde kalmaya mahkm. Bu diyalektik çelişkiyi henüz dünya, eğitim sisteminde aşabilmiş değil ama önemli bir tartışma konusu.

Buyurun lütfen.

MEDYA SOFA GRUBU ADINA MERAL YILMAZ – Ben, Medya Sofa Grubu adına buradayım. Kendim akademisyenim. Geçmişte de on yıl kadar bir basın tecbem oldu, gazetecilik yaptım.

Medya Sofa, gazeteci kadınların kurduğu ve kadınlarla ilgili haberlerin yoğun yapıldığı, araştırmaların yapıldığı, hatta projelerin de yapıldığı bir kuruluş. Geçen haftalarda, hatta, Fatma Şahin Hanımefendiye de bir proje sunduk, yine, haberle alakalı. Yani, medya okuryazarlığıyla alakalı bir projemiz var bizim de.

Burada benim çok kısa, özet başlıklarla bazı önerilerim olacak. Öncelikle kadının medyada bilfiil yer alması ve uzun periyotlarla yer alması çok zor. Hani, kadın, evet yer alsın ve özellikle de herkesin isteğı, en üst seviyelerde yer alsın ama burada, eleştiriye her kesime yapmak gerekiyor yani biraz kadının kendisine, biraz sisteme, biraz da yönetime, kadına bakış açısındaki o yönetime eleştiri yapmak gerekiyor. Yani, sadece bir gruba eleştiri yapmanın biraz haksızlık olacağını düşünüyorum çünkü başta, kadın bekâren çok aktif olarak çalışabiliyor... Ama, özellikle medya çok acımasız, özellikle özel televizyonlar, özel medya kanalları diyeyim, şartlar çok acımasız. Yani, siz evliyseniz, bir de çocuğunuz varsa, küçükse... Ben böyle örneklere çok şahit oldum. Benim çalıştığım kurumda da karı koca çalışan kişiler vardı. Çocuğu kreşten geliyor, hanım yani benim bayan arkadaşım yazısını bırakıyor, çocuğunu alıyor yani kuruma geliyor çocuğu, çocuğunu alıyor, evine getiriyor, tekrar geliyor ama eşi yazısına devam ediyor. Şimdi o arkadaşım işsiz, kocası da Türkiye'nin en iyi yazarlarından biri oldu. Hani, son on yıllık periyodu diyorum. Böyle de bir süreç var. Yani kadının topluma bakış açısı var, erkeğın kadından beklediğı roller var ve kadın bunlarla da boğuşuyor.

Diğer yandan, başarı kriteri, çalışma saatleriyle orantıldığı sürece kadının medyada üst düzey, bir daire başkanı, bir genel müdür olması çok zor. Çok az kadın onu olabilir. Nasıl kadınlar olabilir? En azından kırk- kırk beş yaşına kadar çalışma hayatında hep ilerlemiş, o başarıyı hep üst düzeylere taşımış bir kadın buraya gelebilir, en azından bunu hak edebilir diye düşünüyorum. Dolayısıyla bu aşamayı kat eden kadın sayısı çok az. Hangi kadınlar böyle? Evinde, bilhassa annesi fiziksel olarak yirmi dört saat yanındaysa, anne

destegi varsa, o da olmadı, yirmi dört saat 1 ya da 2 yardımcısı varsa, bu kadın kırk – kırk beş yaşına kadar kariyerini geliştirebilir. Diğer kadınlar da o arkadaşımın örneğindeki gibi, medyadan çekilmek zorunda kalabiliyor. O kadar başarılı, potansiyel kadınlar, daha arka planda kalabiliyor. Şimdi, bunun suçu kimde? Yani, belirli bir kişiye suç atfedemezsiniz. Hani, herkesin burada, biraz kendisini sorgulaması lazım ama bizim önerimiz şu: Yani, başarı kriteri saatlerle olmamalı. “Klasik yönetim anlayışı” diyoruz buna ama daha modern yaklaşımlarda performansa göre başarı kriteri vardır. Hani, siz o kişiyi orada sabah dokuzdan akşam altıya kadar tutuyorsunuz ama ne yapıyor, yaptığı iş ne, kuruma katkısı ne? Bunları ölçmüyoruz. Bizim ülkemizde de hatta dünyada da, sadece bizim ülkemiz değil, böyle bir sistem var ve medyada kadının daha çok arka planda kalması dünyanın bir sorunu, sadece bizim ülkemizin sorunu değil. Geçmiş yıllarda İstanbul’da, dünyada çalışan, dünyadaki medyadaki kadınlar bir toplantı yapmışlardı, orada da ben gördüm. Herkes, Amerikalı temsilciler bile bundan yakınıyor ama hani, burada sistemin, genel sistemin bir sıkıntısı var ve dediğim gibi, başarı, çalışma saatleriyle orantıldığı sürece, kadınlar, ister medyada olsun ister diğer kurumlarda olsun, yoğunluk itibarıyla daha düşük performanslı işlerde çalışmak zorunda kalacaktır.

Geçenlerde ben bir yabancı makalede de okudum, kadın evlendikten sonra, psikolojik olarak yani kendi öz tercihi olarak çocuğunu ve ailesini tercih ediyor ve daha pasif işlere çekiliyor. Bu da kadın açısından, kadına işverenlerin olumsuz bir bakış yöneltmesine sebep oluyor ve kadına daha pasif, daha az rekabet gerektiren işler, konumlar sunuyorlar. Hani, bu kadından mı kaynaklanıyor, işverenden mi kaynaklanıyor? Baktığınız zaman, bana göre, hiçbir de çok fazla suçlu değil. Suçlu aradığınız zaman, net bir suçlu bulamıyorsunuz burada ama bizim, grup olarak önerimiz, dünyada da uygulanan, uygulanması için, işte, çalışmalar yapılan sisteme geçilmesi, belki hani, performansın başarı kriteri olması. Mesela bir daire başkanı düşünün, TRT’nin bir daire başkanı olsun. Gece ona, on bire kadar sürekli çalışması gerekiyorsa, çalışma saatleri başarı kriteriyse, evet, burada bir bayan, küçük bir çocuğu varsa, en azından ergenlik döneminde bir çocuğu varsa, burada her akşam o saatlere kadar çalışamaz. Bu sefer, çalışan kişiler ona, daha az çalışıyor, daha başarısız olarak bakabilir, hâlbuki daha başarılıdır da. Hani, o başarıyı siz neye göre ölçöceksiniz? Onun kriterleri biraz değişirse bu konu daha rahat aşılır diye düşünüyorum.

Diğer önerim de medyada kadının işlenmesi, bir de kadının kendi programlarında çok yeterli olmaması. Hani, kadınlar çok yer alsın ama kadınlar çok yer aldığı zaman etkili olabiliyor mu, ne kadar etkili oluyor? Bu maalesef üzüntüyle karşıladığımız bir sonuç, üzüntüyle gördüğümüz bir sonuç. Kadınlar, bir dönem, Parlamentoda çok yer alsın, Mediste çok yer alsın... Bunun ben de bizzat savunuculuğunu yaptım ama çok yer alması, kadın konusunda onu bir adım ileriye götürmesini hemen kolaylaştırmadı, çok sonraları kolaylaştırdı. Hani, bu da bir süreç gerektirdi. Şimdi, medyada da kadınlar çok yer alsın ama etkili bir şekilde yer alsın ve bilinçli, doğru şeyler yaparak yer alsın. Hani, her kadının yer alması, çalışan kadınların da biraz kendisini -ben içeriden bir eleştiri yapıyorum- bir yerde eleştirmesi gerekir diye düşünüyorum. Mesela, senaryolara bakıyoruz, dizilere bakıyoruz şu anda, senaristlerin de çoğu kadın ama onların yazdığı o filmleri ben ailemin yanında izleyemem yani izleyemiyorum. Hani, anne, baba ve çocuk oturduğu zaman kaç tane diziyi başından sonuna kadar izleyebilir? Ve özellikle son yirmi yıldır, 80’lerde vardı böyle bir furya, hem açık giyinir hem bazı sahneler yoğunudur, şu anda bakıyorum, yirmi yılın en uç yani olumsuz olarak en uç dönemindeyiz. Hani, bazen insan düşünüyor yani birkaç senarist acaba bir araya gelip mi böyle bir şeye karar verdi? Hepsi birbirinin taklidi. Bu açıdan baktığınız zaman, birçok insan, ideolojisini ya da yaklaşımını beğenmese bile TRT’yi izliyor, en azından “Ailemle izleyebilirim.” diye. Kadın programlarında da yine aynı şekilde. Kadın programlarını yine kadınlar yapıyor ama o da hep birbirinin taklidi olan bir şey, yemek programı, işte, bir uzman görüşleri. Sürekli, her yerde uzmanlar türemeye başladı. Bu uzmanların da aslında hem çocuk gelişimi açısından hem aile ilişkileri açısından yararları olduğu kadar zararları da oluyor. Herkes bir şey söylüyor, insanların kafası, özellikle çocuk eğitimi konusunda çok karışık oldu. Biz annelerimizin sözünü dinlememeye başladık, hep uzmanlarla şey yapmaya başladık. Hani, bunun böyle olumsuz etkileri de oldu. Dolayısıyla kadın programlarının fazla olması elbette ki gerekli, özellikle sabah kuşağında ama burada biraz daha entelektüel derinlikli olması daha artırılabilir diye ben düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Başka, şu anda, Komisyon üyelerimizden bir soru yok herhâlde.

Katılımlarınızdan ötürü de teşekkür ediyoruz. İnşallah birlikte daha eşitlikçi bir düzenin ihdası için, sizlerin de katkılarıyla uygun bir yol haritası çıkacak diyoruz.

Tekrar, teşekkür ediyoruz.

Kapanma Saati: 12.10